
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ
ΜΕ ΕΝΙΑΙΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Οδηγός Επιμορφωτή

Κική Δεμερτζή

Συντονίστρια συγγραφικής ομάδας

Νικόλας Τσαφταρίδης

Δημήτρης Σαρρής

Ομάδα Μουσικής

Στέλιος Βγαγκές

Τάκης Τζαμαργιάς

Κική Δεμερτζή

Πόπη Κύρδη

Ομάδα Θεατρικής Αγωγής

Μαντώ Κουρετζή

Χριστίνα Ντεπιάν

Πόπη Κύρδη

Ομάδα Εικαστικών

Γιώργος Μπαγάκης

Εποπτεία έργου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ»

Πράξη «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα)–Η Μετάβαση:
Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών νέων ειδικοτήτων στα δημοτικά σχολεία» για τους άξονες:

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1:

«Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 8 περιφέρειες Σύγκλισης»
&

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2:

«Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»
&

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3:

«Αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης στις 2 περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου»

ΤΟ ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ- Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Υπεύθυνος έργου: Παντελής Βουλτσίδης

Εικόνα εξωφύλλου: Ομαδικό έργο. Γ΄ Τάξη, Σχολή Χιλ, 1x2 μ.
Εμπνευσμένο από ένα κείμενο στο μάθημα της γλώσσας

ISBN 978-960-89722-5-4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	5
2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΜΑΔΑΣ ΕΠΙΜΟΡΦΟΥΜΕΝΩΝ	5
3. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	5
3.1. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	6
3.1.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟΤΟΠΟ	6
4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Α΄ ΦΑΣΗΣ	6
5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	7
6. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Β΄ ΦΑΣΗΣ	8
7. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΘΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ Α΄ ΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	8
8. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ	10
ΜΕΡΟΣ Β΄	11
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	11
1. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ	12
2. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ	19
3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ	24
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	30
Α. ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ	30
Β. ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	33
Γ. ΜΟΥΣΙΚΗ	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΕΝΙΑΙΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	43

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΣΚΟΠΟΣ, ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Πρόγραμμα αφορά στην Πράξη «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Η Μετάβαση: Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών νέων ειδικοτήτων στα Δημοτικά Σχολεία» του ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ (Ο.Ε.Π.ΕΚ.).

Φυσικό αντικείμενο του έργου είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων Αισθητικής Αγωγής, οι οποίοι καλούνται να διδάξουν στα 800 Ολοήμερα Δημοτικά Σχολεία με ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. (βλ. Παράρτημα 2).

1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Επιμορφωτικό Πρόγραμμα αποσκοπεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες που προκύπτουν από τη μετάβαση εκπαιδευτικών ειδικοτήτων (Μουσικοί, Εικαστικής Αγωγής και Θεατρικής Αγωγής) από τη δευτεροβάθμια στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση για τη διδασκαλία των αντίστοιχων μαθημάτων της Αισθητικής Αγωγής.

Ως εκ τούτου εστιάζει:

- σε θέματα εκπαίδευσης και αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο, με έμφαση στις ιδιαιτερότητες κάθε ηλικιακής βαθμίδας,
- σε πτυχές της διδακτικής των τεχνών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, με έμφαση
 - στη «συνομιλία των τεχνών» και στις δυνατότητες συνεργασίας των καθηγητών αισθητικής αγωγής μεταξύ τους
 - στη σύνδεση των τεχνών με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα και στις δυνατότητες συνεργασίας των εκπαιδευτικών αισθητικής αγωγής με τον δάσκαλο της τάξης.

2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΜΑΔΑΣ ΕΠΙΜΟΡΦΟΥΜΕΝΩΝ

Το Επιμορφωτικό Πρόγραμμα απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς των ειδικοτήτων Θεατρικής Αγωγής (ΠΕ32), Μουσικής (ΠΕ16) και Εικαστικής Αγωγής (ΠΕ08), προερχόμενους από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή αναπληρωτές. Ο αριθμός τους ανέρχεται σε 1.950 περίπου.

3. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η επιμορφωτική διαδικασία του Προγράμματος θα ολοκληρωθεί σε 20 διδακτικές ώρες και θα

υλοποιηθεί σε 2 φάσεις, με παράλληλη διαδικτυακή υποστήριξη:

Η Α΄ φάση περιλαμβάνει συνολικά 14 ώρες και θα διεξαχθεί σε 2 ημέρες (Σάββατο και Κυριακή) περιοδικά στα ΠΕΚ, κατά τη διάρκεια του Οκτωβρίου 2010 (βλ. Παράρτημα 1).

Η Β΄ φάση περιλαμβάνει συνολικά 6 ώρες και θα διεξαχθεί κατά τη διάρκεια του Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2011.

3.1. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Η διαδικτυακή υποστήριξη θα πραγματοποιηθεί μέσω του ιστότοπου www.oeprek.org στον οποίο θα γίνει ανάρτηση κειμένων-άρθρων σχετικών με την επιμόρφωση, διαδικτυακή σύνδεση με φορείς που παρέχουν υποστηρικτικό υλικό για την εργασία τους (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Μουσεία, βιβλιοθήκες, ιδρύματα, κ.λπ.), αναγγελία σχετικών συνεδρίων, ημερίδων, εργαστηρίων, κ.ά. Επίσης, θα παρέχεται η δυνατότητα στους επιμορφουμένους να απευθύνονται μέσα από ειδικό helpdesk στην ομάδα σχεδιασμού και υποστήριξης για την επίλυση αποριών, πρόσθετη βιβλιογραφία, καθώς και για ανάρτηση εργασιών τους, εφόσον το επιθυμούν.

3.1.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟΤΟΠΟ

Τα βήματα πρόσβασης στον Ιστότοπο έχουν ως εξής:

1. Κάθε επιμορφούμενος δηλώνει ένα έγκυρο email τη δεύτερη μέρα της επιμόρφωσης σε έντυπο που θα διακινηθεί για τον σκοπό αυτό. Η πρόσκληση δήλωσης του email γίνεται την πρώτη μέρα, ώστε ο επιμορφούμενος να έχει το χρονικό περιθώριο (απόγευμα πρώτης ημέρας) να ρυθμίσει τυχόν λεπτομέρειες της θυρίδας του και να δώσει με βεβαιότητα την ηλεκτρονική του διεύθυνση (email). Το email δεν απαιτείται να είναι κάποιας συγκεκριμένης προέλευσης. Κάθε έγκυρο email είναι αποδεκτό. Εφιστάται η ιδιαίτερη προσοχή των επιμορφουμένων, ώστε όλα τα στοιχεία να είναι ευδιάκριτα, με ακρίβεια χαρακτήρος και σαφή διάκριση πεζού-κεφαλαίου.
2. Με το πέρας της επιμόρφωσης και για μία εβδομάδα ακριβώς (επτά 24ωρα από τα μεσάνυχτα της δεύτερης ημέρας κι έπειτα), οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να εγγραφούν στον ιστότοπο www.oeprek.org στο σχετικό **πεδίο εγγραφής** που θα βρουν στην αρχική σελίδα. Κατά την εγγραφή τους θα πρέπει να δηλώσουν το ίδιο email με αυτό που κατέθεσαν, ώστε να γίνει η πιστοποίηση της ταυτότητάς τους.
3. Επισημαίνεται ότι η αρχική ομάδα ατόμων με πρόσβαση στον ιστότοπο θα περιλάβει μόνον όσους εγγραφούν επιτυχώς μέσα στην προθεσμία που προαναφέρεται. Αν για οποιοδήποτε λόγο οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορέσουν να εγγραφούν, θα έχουν ξανά την ευκαιρία στην επόμενη φάση, όποτε αυτή ανακοινωθεί, και τότε θα αποκτήσουν, ετεροχρονισμένα, το ψηφιακό και πληροφοριακό υλικό που θα έχει αναρτηθεί.
4. Οι εγγεγραμμένοι στον ιστοχώρο θα έχουν πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες και το υποστηρικτικό υλικό, καθώς και στην πλατφόρμα διαλογικής υποστήριξης, helpdesk, και θα βρίσκουν όλες τις οδηγίες χρήσης στον ιστοχώρο σε ευδιάκριτο σημείο.

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Α΄ ΦΑΣΗΣ

Το περιεχόμενο του επιμορφωτικού προγράμματος διαμορφώνεται στη βάση των Προγραμμάτων Σπουδών των μαθημάτων της Αισθητικής Αγωγής και συστοιχίζεται με τους επιδιωκόμενους στόχους.

Οι επιμορφωτές θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι οι επιμορφούμενοι αναμένεται να έχουν παραλάβει από τον Διευθυντή του σχολείου φάκελο (portfolio) με το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος που διδάσκουν, τις σχετικές εγκυκλίους και τα αντίστοιχα βιβλία, μαθητή και εκπαιδευτικού. Είναι γνώστες των αντικειμένων τους, ωστόσο, οι περισσότεροι από αυτούς δεν «γνωρίζουν» τα βιβλία που καλούνται να διδάξουν και δεν έχουν την απαραίτητη για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση παιδαγωγική κατάρτιση. Με αυτά τα δεδομένα η επιμόρφωση αποσκοπεί:

- στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων σχετικά με τις ιδιαιτερότητες της αγωγής και της διδακτικής μεθοδολογίας στο Δημοτικό Σχολείο
- στην παρουσίαση του δημόσια διατιθέμενου υλικού (βιβλία, ανθολόγια, εγχειρίδια, ταινίες, CD, ιστότοποι κ.λπ.), με παραδείγματα διακειμενικής διαχείρισής του
- στην ενημέρωσή τους σχετικά με τη δομή και διάρθρωση του περιεχομένου των βιβλίων του Ο.Ε.Δ.Β., τους διδακτικούς στόχους και τις προσδοκίες ανάλογα με το ηλικιακό επίπεδο
- στη βιωματική προσέγγιση διδακτικών πρακτικών σε συνάρτηση με τις ηλικιακές βαθμίδες
- στην επεξεργασία προτάσεων και παραδειγμάτων για τον σχεδιασμό διδακτικών σεναρίων, με έμφαση σε θέματα που αφορούν στον «διάλογο των τεχνών», τη διαπλοκή με τα γνωστικά αντικείμενα και τις δυνατότητες συνεργασίας των εκπαιδευτικών ειδικοτήτων μεταξύ τους αλλά και με τον δάσκαλο της τάξης

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η λογική της ανάπτυξης της επιμόρφωσης βασίζεται στις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων και έχει συμμετοχικό–βιωματικό χαρακτήρα. Οι επιμορφούμενοι διαθέτουν γνώσεις, βιώματα και επαγγελματική εμπειρία. Βασική προϋπόθεση, επομένως, για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων είναι η δημιουργία κλίματος που ευνοεί την ενεργητική συμμετοχή στην επιμορφωτική διαδικασία. Η μεθοδολογία που θα επιλεγεί θα πρέπει να αξιοποιεί τις προϋπάρχουσες εμπειρίες, να προωθεί την αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή απόψεων και ιδεών και να προτάσει βιωματικές προσεγγίσεις. Προτείνεται, επίσης, ο χρόνος για ενημέρωση, με δεδομένη τη δυνατότητα άντλησης πληροφορίας από την ηλεκτρονική πλατφόρμα, να περιοριστεί στο αναγκαίο, διευρύνοντας έτσι τα περιθώρια για βιωματικές προσεγγίσεις διδακτικών πρακτικών.

Οι επιμορφωτές, επίσης, θα πρέπει να λάβουν υπόψη τα εξής:

Στα Προγράμματα Σπουδών και των 3 μαθημάτων της Αισθητικής Αγωγής προτάσσεται η δημιουργική και ευέλικτη χρήση του υλικού, ανάλογα με τις γνώσεις, τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, και υπογραμμίζεται η **δυνατότητα επιλογής** ως κεντρική φιλοσοφία του νέου παιδαγωγικού συστήματος. Προς αυτήν την κατεύθυνση και οι προτάσεις των επιμορφωτών καλό είναι να παρουσιάζονται ως ενδεικτικές, ως έναυσμα για την παραγωγή νέων. Ζητούμενο είναι η επιμόρφωση να λειτουργήσει υποστηρικτικά, προκειμένου να διερευνήσουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί τρόπους με τους οποίους θα ανταποκριθούν στο νέο εργασιακό περιβάλλον.

Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, η επιμορφωτική διαδικασία οφείλει να εστιάσει στην ενδυνάμωση κάθε εκπαιδευτικού, ώστε να αξιοποιήσει τα δικά του «συγκριτικά πλεονεκτήματα», όλα εκείνα δηλαδή τα θετικά στοιχεία που διακρίνουν τη διδακτική φυσιογνωμία του. Οι κοινές αρχές και στόχοι των διδακτικών αντικειμένων, όπως και οι προτεινόμενες στο σεμινάριο μεθοδολογικές κατευθύνσεις, δεν αποβλέπουν σε ομοιογένεια στον τρόπο διδασκαλίας αλλά σε υποβοήθηση του διδακτικού έργου κάθε εκπαιδευτικού ως μίας μοναδικής προσωπικότητας.

6. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Β΄ ΦΑΣΗΣ

Στη β΄ φάση προβλέπεται μία συνάντηση ανατροφοδότησης, το περιεχόμενο της οποίας θα προσδιοριστεί επακριβώς μετά την αξιολόγηση του πρώτου σκέλους της επιμόρφωσης. Βασικοί στόχοι της συνάντησης αυτής είναι:

- να ακουστεί κυρίως η φωνή των εκπαιδευτικών, οι οποίοι, έχοντας πλέον την εμπειρία της τάξης, θα είναι σε θέση να θέσουν ερωτήματα σχετικά με θέματα εφαρμογής, απορίες, δυσκολίες, κ.λπ. και να καταθέσουν τις δικές τους προτάσεις.
- να υποστηριχθεί η μεταξύ τους δικτύωση και αλληλοϋποστήριξη (ανταλλαγή εμπειρίας, παρουσιάσεις καλών πρακτικών, από κοινού σχεδιασμός και υλοποίηση ενός project, κ.ά.)

7. ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΠΟΥ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΘΟΥΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ Α΄ ΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σημαντικά θέματα που θα πρέπει να επισημανθούν από τους επιμορφωτές στο εισαγωγικό σεμινάριο και αφορούν σε βασικές παραμέτρους της Αισθητικής Αγωγής στο σχολείο είναι:

➤ Η αναγκαιότητα προγραμματισμού των δραστηριοτήτων με τρόπο που να διευκολύνει την προώθηση της δημιουργικότητας των παιδιών [στόχοι, διαμόρφωση κατάλληλου περιβάλλοντος, χρήση απλών αλλά απαραίτητων μέσων και υλικών, ερεθίσματα (οπτικά, εικαστικά, ηχητικά), εναλλακτικές λύσεις].

➤ Η δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης, ενθάρρυνσης και συναισθηματικής ασφάλειας. Ιδιαίτερα, στην περίπτωση παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, κρίνεται απαραίτητο ο εκπαιδευτικός να μεριμνήσει για ειδικά σχεδιασμένες δραστηριότητες που θα ανταποκρίνονται στις δυνατότητές τους.

➤ Η συμβολή της Αισθητικής Αγωγής στην κατανόηση και αποδοχή των ετεροτήτων, καθώς από τη φύση της μπορεί να προετοιμάσει τα παιδιά έτσι, ώστε να επικοινωνούν μέσα από μια πληθώρα πολιτισμικών, φυλετικών, θρησκευτικών και ιστορικών διαφορών.

Η παρουσία παιδιών με διαφορετική πολιτισμική προέλευση στο σχολείο θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από τον εκπαιδευτικό ως πρόκληση για την ανάπτυξη διδακτικών πρακτικών που θα έχουν στόχο τόσο τη σχολική επιτυχία τους, όσο και την ομαλή ένταξή τους στην ομάδα. Εξάλλου, τα πολιτισμικά στοιχεία που κάθε παιδί φέρει αποτελούν πλούτο για τα διδακτικά αντικείμενα της Αισθητικής Αγωγής.

➤ Η καθοριστική συμβολή της Αισθητικής Αγωγής στις καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις που εφαρμόζονται στο Δημοτικό Σχολείο, όπως η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, η συμμετοχική διαδικασία, η βιωματική προσέγγιση, η διαθεματικότητα, καθώς από τη φύση της αποτελεί το πλέον πρόσφορο πεδίο.

Ιδιαίτερα, για τη διαθεματικότητα, το ΔΕΠΠΣ, τα Αναλυτικά Προγράμματα και τα σχολικά βιβλία

όλων των τάξεων προτρέπουν συστηματικά στη διαπλοκή κάθε μαθήματος με θέματα και πρακτικές Αισθητικής Αγωγής (αναλυτικότερα, βλ. <http://www.pi-schools.gr/programs/depaps>). Δηλαδή οι τέχνες προτείνονται ως «εργαλεία» για τη σφαιρική και ολοκληρωμένη κατανόηση του θέματος που κάθε φορά διδάσκεται. Από την άλλη, η Αισθητική Αγωγή μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην κατανόηση με τρόπο αβίαστο μιας ευρείας γκάμας θεμάτων, καθώς και στη νοηματοδότηση και την πρακτική εξάσκηση ποικίλων γνώσεων: για παράδειγμα, ο μουσικός ρυθμός, τα βήματα ενός χορού, οι μετρήσεις σε μια κατασκευή, η αίσθηση του χώρου, αφενός ασκούν τη μαθηματική σκέψη, αφετέρου κάνουν, με τρόπο ελκυστικό, απτή την πρακτική χρησιμότητα της θεωρητικής γνώσης. Η γλώσσα εξασκείται μέσα σε ένα πραγματικό περιβάλλον επικοινωνίας, όπου χρησιμοποιούνται σχεδόν όλα τα είδη κειμένων, από τη λεζάντα ως την περιγραφή, από τις οδηγίες ως την αφήγηση και τη μετατροπή της σε θεατρικό διάλογο.

➤ Η διαχείριση του διδακτικού χρόνου και η συνάρτησή του με τον προγραμματισμό της ύλης και τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων.

Επισημαίνεται ότι κάθε ενότητα δεν εξαντλείται απαραίτητως σε μια διδακτική ώρα. Ο εκπαιδευτικός έχει την ευχέρεια είτε να επεκταθεί σε περισσότερες ώρες είτε να επιλέξει το τμήμα εκείνο της ενότητας που προσφέρεται για τις δεδομένες συνθήκες της τάξης του. Στην πρώτη περίπτωση, ωστόσο, ο σχεδιασμός θα πρέπει να προβλέπει τα στάδια ανάπτυξης της ενότητας που αντιστοιχούν σε κάθε διδακτική ώρα και τον τρόπο με τον οποίο θα γίνεται η σύνδεσή τους.

➤ Η σημασία της οργάνωσης του χώρου και του οπτικού υλικού για τη δημιουργία του κατάλληλου για την Αισθητική Αγωγή κλίματος και ως εκ τούτου την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων.

Ο επιμορφωτής κάθε ειδικότητας καλό είναι να δώσει ιδέες διαμόρφωσης του χώρου και έναν κατάλογο αντικειμένων που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν είτε ως οπτικό ή ηχητικό ερέθισμα είτε ως πρώτη ύλη για κατασκευή οργάνων (μπουκάλια, σείστρα, μαράκες, καλαμάκια, καραμούζες κ.λπ.), εικαστικών έργων (βότσαλα, κλαδιά, φωτογραφίες, παλιές εφημερίδες κ.λπ.) ή σκηνικών εξαρτημάτων (πολύχρωμα υφάσματα, ένα δίχτυ, μια ομπρέλα, καπέλα κ.λπ.).

➤ Η σημασία της αξιοποίησης στοιχείων τοπικής κουλτούρας σε ό,τι αφορά στην αποτελεσματική εμπλοκή των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία.

Ερεθίσματα που προέρχονται από το οικείο πολιτισμικό τους περιβάλλον και συνάδουν με τη διδακτέα ύλη και τους διδακτικούς στόχους θα πρέπει να προβλέπονται στον σχεδιασμό του μαθήματος (π.χ. επτανησιακή μουσική, οπτικές παραστάσεις των παιδιών, λαϊκά δρώμενα της Μακεδονίας κ.λπ.).

➤ Η σημασία της αξιοποίησης στην εκπαιδευτική πράξη της δυνατότητας των τεχνών να συνομιλούν μεταξύ τους, να αλληλεπιδρούν, και από αυτήν τη σύζευξη να γεννιέται κάτι καινούριο, όπως για παράδειγμα γεννιέται ένα τραγούδι από τη σύζευξη μελωδίας και λέξης.

Να επισημανθεί επίσης ότι η διασύνδεση αυτή συναρτάται και με τον βαθμό συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων, η οποία μπορεί να ξεκινήσει από τον σχεδιασμό μιας διδακτικής ενότητας, να προχωρήσει σε μια συνδιδασκαλία και, ακόμα περισσότερο, στην ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης δράσης, που θα μπορούσε να παρουσιαστεί σε άλλες τάξεις ή στο πλαίσιο μιας σχολικής εκδήλωσης. Το τελικό προϊόν σ' αυτήν την περίπτωση θα είναι αποτέλεσμα ώσμωσης και όχι απλό επίθεμα μιας τέχνης πάνω σε μίαν άλλη.

- Η αποφυγή συρρίκνωσης της Αισθητικής Αγωγής σε «στεγνό» μάθημα. Ιδιαίτερα όσον αφορά στους μαθητές της πρώτης παιδικής ηλικίας, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να διαμορφώνει συνθήκες τέτοιες ώστε η γνώση να προκύπτει φυσικά και αβίαστα μέσα από το παιχνίδι. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι το μάθημα, σε καμιά περίπτωση, δεν πρέπει να γίνει βιβλιοκεντρικό. Το διδακτικό και εποπτικό υλικό έχει στόχο την υποστήριξη του εκπαιδευτικού, ο οποίος καλείται να αφυπνίσει τη δημιουργικότητα των παιδιών, να ενθαρρύνει την ενεργητική συμμετοχή τους, να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να εκφραστούν, να συνεργαστούν και να επικοινωνήσουν.
- Η ιδιαιτερότητα της αξιολόγησης της Αισθητικής Αγωγής, της οποίας σκοπός δεν είναι ο έλεγχος της βιβλιογραφικής γνώσης ούτε η μέτρηση του επιπέδου του αποτελέσματος αλλά η βελτίωση του παραγόμενου έργου και ο επαναπροσδιορισμός της διδακτικής προσέγγισης. Βασικά χαρακτηριστικά της που θα πρέπει να επισημανθούν είναι: (1) έχει εσωτερικό, διαμορφωτικό χαρακτήρα, (2) εμπλέκει εκπαιδευτικό και μαθητή σε διαδικασίες συνεχούς αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης, (3) εστιάζεται κυρίως στον συναισθηματικό και ψυχοκινητικό τομέα, (4) προϋποθέτει μια συνεχή διαδικασία αναστοχασμού, (5) αφορά όχι μόνο στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και τη διαμόρφωση στάσεων–αξιών και συμπεριφορών. Ως προς τη μεθοδολογία προτείνονται στα προγράμματα σπουδών και στα βιβλία του εκπαιδευτικού διάφορα ποιοτικά εργαλεία (συζήτηση, ερωτηματολόγια, παιχνίδια, δρώμενα, portfolios, κ.λπ.).

Αναλυτικότερα για κάθε ειδικότητα, βλ. Προτάσεις για τον σχεδιασμό και υλοποίηση των εισαγωγικών σεμιναρίων κατά ειδικότητα, στο Β΄ Μέρος.

8. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι επιμορφωτές παρακαλούνται, μετά το τέλος των εργασιών και της δεύτερης μέρας, να διαθέσουν λίγα λεπτά για να συμπληρώσουν το Φύλλο Αξιολόγησης. Οι εκτιμήσεις τους για την αποτελεσματικότητα της επιμορφωτικής διαδικασίας, την ανταπόκριση των επιμορφουμένων και τις πιθανές δυσκολίες που αντιμετώπισαν, όπως και οι προτάσεις τους, είναι πολύ σημαντικές για την ανατροφοδότηση της συντονιστικής υποστηρικτικής ομάδας.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΩΝ ΚΑΤΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο δεύτερο μέρος του Οδηγού δίνεται αναλυτικά το *Πρόγραμμα της συνάντησης των επιμορφωτών* κατά ειδικότητα και παρουσιάζονται συνοπτικά οι προτάσεις που θα συζητηθούν κατά τη διάρκεια της συνάντησης των επιμορφωτών. Οι προτάσεις των εισηγητών των εργαστηρίων της παρούσας συνάντησης αποτελούν μια εισαγωγή στις θεματικές ενότητες της επιμόρφωσης, στη βάση των οποίων καλούνται οι επιμορφωτές να σχεδιάσουν τα δικά τους εργαστήρια. Ωστόσο διευκρινίζεται ότι κάθε επιμορφωτής μπορεί να διαχειριστεί το θέμα του με τον δικό του τρόπο και να εργαστεί πάνω σε δικά του παραδείγματα, ακολουθώντας τη βασική δομή και θεματολογία.

Κάθε πρόταση επικεντρώνεται στους ειδικούς στόχους του αντίστοιχου μαθήματος της Αισθητικής Αγωγής και διαμορφώνεται ανάλογα. Παράλληλα, αποτελεί προϊόν της συνεχούς συνεργασίας των εισηγητών, προκειμένου να αναδειχθούν οι κοινές συνιστώσες της Αισθητικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο και τα νήματα της διασύνδεσης και αλληλεπίδρασης των τεχνών μεταξύ τους. Προς αυτήν την κατεύθυνση, επιλέγει ως κοινή θεματική για τα εργαστήρια «Το νερό», που μπορεί να εντοπιστεί, σε διάφορες εκφάνσεις του, στα Αναλυτικά Προγράμματα και τα σχολικά βιβλία όλων των μαθημάτων, όλων των τάξεων.

1. Ενημέρωση Επιμορφωτών Μουσικής

Πρόγραμμα ημερήσιας ενημέρωσης	
Ωράριο	Περιεχόμενο ενότητας
09:30 – 11:30	<p style="text-align: center;">1.1. Κεντρική Συνεδρία (Ολομέλεια) Χαιρετισμοί Ενημέρωση για οργανωτικά ζητήματα διεξαγωγής της επιμόρφωσης Εισαγωγή στους στόχους και τις θεματικές ενότητες</p>
11:30 – 12:00	<p style="text-align: center;"><i>Διάλειμμα για καφέ</i></p>
12:00 – 14:00	<p style="text-align: center;">1.2. Πρώτο μέρος ενημέρωσης Επιμορφωτών (Παράλληλες Ομάδες κατά ειδικότητα)</p> <p>Γνωριμία βασισμένη στα πρόσωπα (personality based) και «ποιος είναι ποιος» (who is who) γνωριμία</p> <p>Βασικές αρχές συνεργασίας (ανατροφοδότηση, τήρηση στόχων, ευελιξία σχεδιασμού, ενδυνάμωση εκπαιδευτικών)</p> <p>Ατζέντα θεσμικών εργαλείων: εγχειρίδια, ηλεκτρονικά βοηθήματα, oeprek.org, υλικά, προσωπική συμβολή</p> <p style="text-align: center;">Εργαστηριακή δραστηριότητα: Δομημένη Παρουσίαση</p> <p>Πλαίσιο διαδικασίας: «δημιουργία ομάδων εργασίας» και δημιουργία ομάδων εργασίας</p> <p>Θέμα: Σχολικά Εγχειρίδια, Περιεχόμενο και χαρακτηριστικά Παρουσιάσεις εργασιών – ανατροφοδότηση πρώτου μέρους</p>
14:00 – 15:00	<p style="text-align: center;"><i>Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα</i></p>
15:00 – 15:55	<p style="text-align: center;">1.3. Δεύτερο μέρος ενημέρωσης Επιμορφωτών (Παράλληλες Ομάδες κατά ειδικότητα)</p> <p>Εργαστηριακή Δραστηριότητα - Προετοιμασία για έναν «Διάλογο Τεχνών»</p> <p>Δημιουργία ομάδων εργασίας (κατά προτίμηση με διαφορετική σύνθεση)</p> <p style="text-align: center;">Ανάπτυξη του θέματος «το νερό»</p> <p>Προετοιμασία για συνάντηση όλων των ειδικοτήτων</p> <p>Έμφαση στην Ομαδική συν-δράση, και στην ικανότητα της ομάδας να «αυτοβελτιώνει» τις αντιδράσεις της συλλογικότητας και να είναι ένας «μανθάνων οργανισμός» (Learning Organization).</p>
15:55 – 16:00	<p style="text-align: center;"><i>Χρόνος για τη μετακίνηση των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων σε ενιαίο χώρο</i></p>
16:00 – 17:00	<p style="text-align: center;">1.4. Παρουσιάσεις – Συζήτηση στην Ολομέλεια</p> <p>Παρουσίαση στην ολομέλεια ενδεικτικών εργασιών της δράσης κάθε ειδικότητας</p>

2. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Πρόγραμμα διήμερης επιμόρφωσης		
Ωράριο	1^η ημέρα	2^η ημέρα
09:00 – 11:00	<p>2.1. Εισαγωγή: <i>Εναρκτήριες διαδικασίες (Πλάνο Δράσης, Στοχοθεσία, Θεωρητική υποδομή)</i></p> <p>Γνωριμία και αλληλογνωριμία Εισήγηση αρχική ανατροφοδότηση άμεσης αξιοποίησης</p>	<p>2.4. Ενότητα Γ: <i>Ιδιαιτερότητες: Ηλικία και Τοπική Κουλτούρα (Αναγκαιότητες ανά τάξη, Τοπική Πολιτισμική Κληρονομιά)</i></p> <p>Εισήγηση-Πλαίσιο Ενότητας Ομαδική, Εργαστηριακή δραστηριότητα Παρουσίαση εργασιών και συζήτηση</p>
11:00 – 11:30	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>
11:30 – 13:30	<p>2.2. Ενότητα Α: <i>Αναλυτικό Πρόγραμμα & Διαθεματικότητα (Α.Π., Βιβλία, Ευέλικτη Ζώνη, Συνεργασία με δάσκαλο)</i></p> <p>Εισήγηση-Πλαίσιο της Ενότητας Ομαδική, Εργαστηριακή δραστηριότητα Παρουσίαση εργασιών και συζήτηση</p>	<p>2.5. Ενότητα Δ: <i>Ο Διάλογος των Τεχνών (Ολιστική Προσέγγιση της Αισθητικής Αγωγής)</i></p> <p>Εισήγηση-Πλαίσιο Ενότητας Δια-τεχνική Συνάντηση Επιμορφωτών Ομαδική, Εργαστηριακή δραστηριότητα</p>
13:30 – 14:00	<i>Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα</i>	2.6. Αξιολόγηση και διαδικασίες ανατροφοδότησης
14:00 – 14:30		
14:30 – 16:30	<p>2.3. Ενότητα Β: <i>Οργάνωση Εποπτικού Υλικού και Χρόνου (Εποπτικά Μέσα, Αυτοσχέδια Εποπτικά Μέσα, Ωράριο)</i></p> <p>Παρουσίαση Υλικού (ppt, performance) Ομαδική, Εργαστηριακή δραστηριότητα Παρουσίαση εργασιών και συζήτηση</p>	

2.1. Εισαγωγή (09:00-11:00 ημέρα πρώτη)

Εναρκτήριες διαδικασίες (Πλάνο δράσης, Στοχοθεσία, Θεωρητική υποδομή)

Σύνοψη: Η τρέχουσα επιμόρφωση έχει συγκεκριμένους στόχους, για την κατανόηση των οποίων χρειάζεται να είναι γνωστά ένα σύνολο στοιχείων, σε οργανωτικό (εγκύκλιοι, οδηγίες κ.λπ.), επιστημονικό (θεωρητικό πλαίσιο σύγχρονης παιδαγωγικής και μουσικής εκπαίδευσης) και διδακτικό (αναλυτικά προγράμματα, εγχειρίδια, υποστηρικτικό υλικό, βάσεις δεδομένων κ.λπ.) επίπεδο. Σε όλα αυτά δεσπόζει η παράμετρος της ανάπτυξης με επίκεντρο τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εκπαιδευτική και ατομική προσωπικότητα είτε του επιμορφωτή είτε του εκπαιδευτικού. Γι' αυτό η γνωριμία σε επίπεδο όχι μόνο «υπηρεσιακό» αλλά, προπάντων, επιστημονικό είναι απαραίτητη. Σημαντική διάσταση, η οποία θα πρέπει να είναι γνωστή σε όλους είναι η τεχνική υποστήριξη που παρέχεται μέσω του Διαδικτύου (Κόμβος www.oeprek.org) και οι διαδικασίες που περιλαμβάνονται για τη χρήση των σχετικών δυνατοτήτων.

Διαδικασία εργασιών:

- Η γνωριμία που επέρχεται με τη φυσική κοινωνική τριβή, καθώς εργάζονται σε ομάδες ή συνεργάζονται οι συμμετέχοντες, θα πρέπει να είναι μια *συνειδητή* διαδικασία.
- Ο επιμορφωτής αυτοσυστήνεται και ενδυναμώνει την εικόνα που έχουν οι επιμορφούμενοι γι' αυτόν (οι επιμορφωτές είναι επιστήμονες με δημοσιοποιημένο έργο και συνεισφορά), ώστε να γίνει πιο αποδοτική η συνεργασία μεταξύ τους.
- Η «ατζέντα» ενημέρωσης περιλαμβάνει:
 - το συνολικό και τα επιμέρους πλάνα δράσης της επιμόρφωσης
 - τη στοχοθεσία του προγράμματος
 - το προσωπικό και γενικό θεωρητικό υπόβαθρο που υποστηρίζει ο επιμορφωτής και θα τεθεί ως βάση στις εργασίες της επιμόρφωσης
 - την αναφορά (σε μορφή επικαιροποιημένης «λίστας») του υλικού που αφορά στην επιμόρφωση και το διδακτικό έργο που αναλαμβάνουν οι επιμορφούμενοι

Η ολοκλήρωση έρχεται με μια πρώτη διαδικασία «ανατροφοδότησης» στην οποία επισημαίνονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (πλεονεκτήματα, σημεία προς ενίσχυση, άλλα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία), τα οποία θα πρέπει να λάβει υπόψη ο επιμορφωτής αλλά και η ομάδα κατά τη διάρκεια των εργασιών.

Ειδικά στοιχεία:

- Είναι σημαντικό από την πρώτη ώρα να επισημανθούν τυχόν ελλείψεις και αδυναμίες στην υλοποίηση του προγράμματος, ώστε να αντιμετωπιστούν όσο το δυνατόν πιο άμεσα.

2.2. Ενότητα Α (11:30-13:30 ημέρα πρώτη)

Αναλυτικό Πρόγραμμα και Διαθεματικότητα (Αναλυτικό Πρόγραμμα, Ευέλικτη Ζώνη, Συνεργασία με δάσκαλο)

Σύνοψη: Η μουσική ήταν ανέκαθεν πεδίο πρόσφορο στη διαθεματικότητα, καθώς συνδέθηκε με όλες τις επιστήμες (διεπιστημονικότητα). Ειδικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση η σύνδεση αυτή εκφράζεται με την αναφορά στη διαθεματικότητα του αναλυτικού προγράμματος, καθώς και με τις καινοτόμες δράσεις της ευέλικτης ζώνης. Ο εκπαιδευτικός μουσικής καλείται να γνωρίζει τις δυνατότητες που δίνονται μέσα από τις περίπου 150 ενότητες (6x25) - σχέδια

μαθήματος που έχει στη διάθεσή του και τις συνδέσεις που προκύπτουν από τα τρέχοντα διδακτικά αντικείμενα.

Καλείται να συνεργαστεί δημιουργικά είτε με τον δάσκαλο είτε με τις άλλες ειδικότητες, εμπλουτίζοντας το μάθημα του Δημοτικού Σχολείου με τις δράσεις αυτές. Στη διάρθρωση του υλικού του, εκτός από την προσωπική του κατάρτιση, γνώσεις, διδακτικό ταμπεραμέντο και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της προσωπικότητάς του, έχει στη διάθεσή του ηλεκτρονικό και έντυπο, στατικό και πολυμεσικό υλικό, που έχει δημιουργηθεί από φορείς και ερευνητές. Σε όλη αυτή τη διαδικασία το Αναλυτικό Πρόγραμμα είναι ένας οδηγός που διευκολύνει και απελευθερώνει δημιουργικά τη δράση του εκπαιδευτικού.

Διαδικασία εργασιών: Χωρισμός σε ομάδες που, διατρέχοντας τα σχολικά βιβλία (βιβλίο μαθητή - τετράδιο εργασιών) και με τη βοήθεια του βιβλίου εκπαιδευτικού, στο δεύτερο μισό του διαθέσιμου χρόνου, παρουσιάζουν μια σύντομη λίστα από δυνατότητες διαθεματικών συνδέσεων που απορρέουν από αυτά. Δημιουργούν τουλάχιστον ένα σχέδιο μαθήματος, που συνδυάζεται με άλλο ή άλλα διδακτικά αντικείμενα. Προτεινόμενη κοινή θεματική για όλους είναι «το νερό», σε όλες τις εκφάνσεις που -με δημιουργικό πνεύμα- μπορεί να εντοπιστεί στο Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Ειδικά στοιχεία:

➤ Η αρχική ομαδική εργασία προσφέρεται αφενός για την περαιτέρω γνωριμία των συμμετεχόντων. Σε επόμενες ομάδες υπάρχει η προτροπή για δημιουργία νέων συνθέσεων ομάδων, ώστε να υπάρχει δυναμική στη γνωριμία όλων. Ενισχύεται η άσκηση της εργασιακής συνύπαρξης και, αν χρειαστεί, επισημαίνεται η ανάγκη ανάπτυξης μεθοδολογιών συνεργασίας σε επίπεδο εκπαιδευτικών.

➤ Γίνεται σύντομη αναφορά στο υλικό που πρέπει να γνωρίζει ο εκπαιδευτικός εκτός από τα σχολικά εγχειρίδια και τα βιβλία εκπαιδευτικού και επισημαίνονται διαδικαστικές λεπτομέρειες, όπως για παράδειγμα ότι το υλικό είναι συγκεντρωτικά αναρτημένο ως διαδικτυακά διαθέσιμη βιβλιογραφία, μαζί με πολλές άλλες πηγές.

➤ Τα σχέδια μαθήματος καταγράφονται σε χαρτί (A4) μαζί με όποιο άλλο υλικό χρειαστεί και, προαιρετικά, αναλαμβάνει ένας συνάδελφος να το «κλειμοποιήσει» σε ηλεκτρονικό έγγραφο και να το αποστείλει σε ηλεκτρονική θυρίδα που συγκεντρώνει τις ιδέες - σχέδια μαθήματος από όλα τα κέντρα επιμόρφωσης. Η αξία του σχεδίου μαθήματος έγκειται στον χαρακτήρα του ως «αρχικού οδηγού». Στη συνέχεια, η γνώση του δυναμικού των μαθητών θα μας οδηγήσει σε μεγαλύτερη ευελιξία δόμησης και εμπλουτισμού του μαθήματος.

2.3. Ενότητα Β (14:30-16:30 ημέρα πρώτη)

Οργάνωση Εποπτικού Υλικού και Χρόνου (Εποπτικά και Αυτοσχέδια Εποπτικά Μέσα, Οργάνωση Ωραρίου)

Σύνοψη: Για το μάθημα της Μουσικής υπάρχουν πολλές δυνατότητες υλικοτεχνικής υποστήριξης (εποπτικά μέσα και εκπαιδευτικές τεχνολογίες), ξεκινώντας από την κτιριακή υποδομή, το εργαστήριο μουσικής, και φτάνοντας ως τα μουσικά όργανα, τις ηλεκτρονικές συσκευές μέσων και πολυμέσων, τα λογισμικά, το Διαδίκτυο και την αναλώσιμη γραφική ύλη. Ο εκπαιδευτικός μουσικής έχει κατά περίπτωση έναν αριθμό ή και όλο το υλικό διαθέσιμο, αναφέρει στην υπηρεσία του τί χρειάζεται να προγραμματιστεί για την επαύξηση του υλικού

και μεριμνά άμεσα για το υλικό που χαρακτηρίζεται ως «αυτοσχέδιο», στιγμιαίο, απλό. Επειδή η μουσική ανήκει στα κατεξοχήν πεδία ανάπτυξης της σκέψης και των ιδεών με τρόπο πειραματικό, εναλλακτικό και αναστοχαστικό, ο εκπαιδευτικός μουσικής έχει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που απορρέουν από αυτό: δημιουργεί μουσικά όργανα από αντικείμενα και απαξιωμένα υλικά, μετατρέπει αναξιοποίητους χώρους και χρονικά πλαίσια σε στιγμές συναυλίας και παραστατικής δημιουργίας, συνθέτει αναδιατάσσοντας τους ήχους, τις κινήσεις, τις εικόνες της καθημερινότητας, που σε άλλη περίπτωση θα υπάγονταν στο επίπεδο της «ρουτίνας». Αυτή είναι μια ακόμη διάσταση στην έννοια της «υλικοτεχνικής υποδομής», που είναι εύστοχο να μην αγνοείται.

Καίριο ζήτημα για τη διαχείριση όλων αυτών είναι το διαθέσιμο ωράριο. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να διαχειριστεί τόσο τον χρόνο του, μέσα στη διαθέσιμη διδακτική ώρα, όσο και τον συνολικό χρόνο μιας σχολικής χρονιάς.

Διαδικασία εργασιών: Οι εκπαιδευτικοί εξοικειώνονται (βασισμένοι στην ήδη υπάρχουσα γνώση τους) με την κατασκευή, τα εργαλεία και τη χειροτεχνική δημιουργία. Στο πρώτο μέρος της δραστηριότητας κατασκευάζουν όργανα, ηχητικές κατασκευές - εγκαταστάσεις. Στο δεύτερο μέρος οργανώνουν μια δραστηριότητα σύνθεσης, καταγράφοντας το πλαίσιο που την διέπει σε ένα σχέδιο μαθήματος, που ισχύει για όλη την ομάδα των επιμορφουμένων. Καταστρώνουν ένα σχέδιο συγκρότησης του υλικού τους, π.χ.:

- Σύνθεση ενός μουσικού εργαστηρίου στην τάξη με εμποπτικά και κατασκευασμένα εμποπτικά μέσα.
- Σύνθεση ενός «μουσικού» κουτιού, βαλίτσας, σακιδίου, ντουλαπιού, γωνιάς, ραφιού, συρταριού κ.λπ..
- Σύνθεση ενός ηλεκτρονικού πίνακα (laptop+Projector+λευκή επιφάνεια προβολής (προετοιμασμένος τοίχος, πίνακας μελαμίνης κ.λπ.), εναλλακτικών διαδραστικών μέσων κ.λπ..
- Πλάνο εγκαταστάσεων για μουσικές δράσεις στο σχολείο εναλλακτικές της αίθουσας μουσικής (π.χ. αίθουσα προβολής στο αμφιθέατρο, μουσικός εξοπλισμός τάξης, κινησιολογικές δραστηριότητες γυμναστηρίου κ.λπ.).

Ειδικά Στοιχεία:

➤ Οι επιμορφούμενοι μπορούν να έχουν κάποια απλά υλικά (π.χ. χαρτί και λαστιχάκια για μουσικούς χαρτοσωλήνες, κουταλάκια πλαστικά και διατροφικά σκεύη για λαϊκά κρουστά, συσκευασίες από τη ροή της ημέρας, όπως μπουκάλια νερό, κυπελλάκια για ξύστρες, μαράκες, shaker, σείστρα κ.λπ., καλαμάκια, καπάκια και στελέχη από στυλό, μαρκαδόρους, μπουκάλια, σύνολα από μπουκάλια κ.λπ.. για πνευστά (αυλοί του πάνα, καραμούζες, σφυρίχτρες κ.λπ.), προσωπικά τους αντικείμενα για δημιουργία ηχοτοπίων, ηχοϊστοριών κ.λπ.) και άλλα υλικά της επιλογής τους.

➤ Ένα μέρος της εισήγησης περιλαμβάνει την επεξήγηση χρήσης εργαλείων: πριόνι, ράσπα, σφυρί, ψαλίδι και τις βασικές λειτουργίες μεταποίησης: απλό κόψιμο (μορφοποίηση), σχηματικό κόψιμο (γλωττίδες, λάμες, πλήκτρα κ.λπ.), τρίψιμο (λείανση, καμπυλότητες, λέππυνση), απλό χάραγμα (αύλακες καβαλάρη), παράλληλο χάραγμα (ξύστρα), απλή διάτρηση (σούβλισμα), διάτρηση κοίλων επιφανειών με τριβή (νουνούρα), περιστροφική διάτρηση («τρυπάνι»), κάρφωμα, χτύπημα (σμίλευμα, πελέκημα κ.λπ.).

Ένας επιμορφούμενος αναλαμβάνει να αποστείλει ηλεκτρονικά (στην ηλεκτρονική διεύθυνση που θα ανακοινωθεί) το σχέδιο μαθήματος που προκύπτει.

➤ Η αίθουσα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αποκτήσει με αυτοσχέδιο τρόπο τα

χαρακτηριστικά μιας «εγκατάστασης» και με το πέρας της δραστηριότητας θα πρέπει να επανέλθει στην αρχική της κατάσταση.

2.4. Ενότητα Γ (09:00 -11:00 ημέρα δεύτερη)

Ιδιαιτερότητες: Ηλικία και Τοπική Κουλτούρα (Ανάγκες ανά τάξη, Τοπική Πολιτισμική Κληρονομιά)

Σύνοψη: Υπάρχουν πολλοί ειδικοί παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της διδασκαλίας, όπως είναι τα μέσα που διαμορφώνει η τοπική κουλτούρα, αλλά και η ηλικία των παιδιών και η δυναμική της τάξης. Ο σχεδιασμός στη βάση αυτή κάνει ευκολότερο και αποδοτικότερο το μάθημα, καθώς οι προσδοκώμενοι διδακτικοί στόχοι είναι ρεαλιστικοί, αφού αξιοποιούν την πραγματικότητα που πλαισιώνει το εκπαιδευτικό περιβάλλον. Αφενός ο εκπαιδευτικός λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες της κάθε τάξης και ηλικίας, αφετέρου, οργανώνει την επικοινωνία και το υλικό του με βάση ερεθίσματα που τους είναι γνώριμα στο οικείο τους πολιτισμικό περιβάλλον.

Σε ένα άλλο επίπεδο, και στις μεγάλες ηλικίες, η τοπική πολιτισμική κληρονομιά μπορεί να μετατραπεί σε πεδίο μελέτης και άντλησης θεμάτων, δίνοντας στην ομάδα την ευχαρίστηση της ανακάλυψης και της πολιτισμικής–ερευνητικής συνεισφοράς.

Διαδικασία εργασιών: Η ενότητα στοχεύει στη δημιουργία διδακτικών σεναρίων και σχεδίων μαθήματος στα οποία θα λαμβάνεται υπόψη κάποιος συγκεκριμένος παράγοντας. Σε ομάδες σχεδιάζονται και παρουσιάζονται σχέδια μαθήματος (α) με περιορισμό ως προς το ηλικιακό επίπεδο, (β) λαμβάνοντας υπόψη μια περίπτωση τοπικής κουλτούρας, (γ) με συνδυασμό των παραπάνω παραγόντων. Οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν τις εργασίες τους και συζητούν την ευστοχία του σχεδιασμού ως προς τον κύριο παράγοντα που λήφθηκε υπόψη.

Ειδικά Στοιχεία:

➤ Εκτός από τη γενική αρχή της «διδασκαλίας με βάση την προσωπικότητα» (personality based teaching) που διέπει όλες τις διαδικασίες της επιμόρφωσης, η ενότητα αυτή είναι πρόσφορη για την ανάδειξη της «διδασκαλίας με βάση τα πολιτισμικά συγκείμενα» (cultural context based teaching). Στην περίπτωση αυτή, ο εκπαιδευτικός δεν αξιώνει την προσαρμογή της πολιτισμικής σκέψης και αντίληψης των μαθητών στο προαποφασισμένο δικό του πολιτισμικό και εκπαιδευτικό πλαίσιο, αλλά αξιοποιεί έπειτα από μια διαδικασία γνωριμίας και κατανόησης το πολιτισμικό πλαίσιο που βιώνουν οι μαθητές και τα ερεθίσματα εκείνα, εκ των πολιτισμικών συμφραζομένων, που συνάδουν με τη διδακτέα ύλη και τους διδακτικούς του στόχους.

➤ Το ζήτημα της οργάνωσης ανά ηλικία και τάξη, εκτός από τη γνώση της συνολικής ύλης σε επίπεδο γενικού περιγράμματος, προϋποθέτει και την κατανόηση της νοητικής, ψυχολογικής, κινητικής εξέλιξης του παιδιού.

2.5. Ενότητα Δ (11:30 -13:30 ημέρα δεύτερη)

Ο διάλογος των Τεχνών (Ολιστική Προσέγγιση της Αισθητικής Αγωγής)

Σύνοψη: Ο «διάλογος των Τεχνών» καταγράφεται ιστορικά από την αρχαιότητα, στην τραγωδία, στις μυθολογικές αναφορές (η Μνημοσύνη μητέρα των Μουσών) και έχει τη σύγχρονή του συνέχεια στις καλλιτεχνικές αναζητήσεις (Όπερα, Πολύτεχνα Θεάματα, Πολυμέσα, κοινωνικές

Θεωρίες εμπνευσμένες από τις τέχνες κλπ.). Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός γνωρίζει αφενός ότι οι Τέχνες «συνομιλούν» προκειμένου να προσεγγίσουν με ελευθερία τις εκφραστικές ανάγκες των δημιουργών, αφετέρου ότι υπόκεινται στους μεθοδολογικούς διαχωρισμούς της ακαδημαϊκής σκέψης και της θεωρητικής έρευνας και μελέτης. Η συνάντηση των Τεχνών, ωστόσο, η «συνομιλία», ο «διάλογος» και οι διαδικασίες «ανταλλαγής» και «αλληλεπίδρασης» των τεχνών έχουν το πρακτικό τους αντίκρισμα, τόσο στη διδακτική πράξη, όσο και στην εκπαιδευτική, σχολική δημιουργία. Τα επίπεδα των δράσεων αυτών ξεκινούν από τον απλό σχεδιασμό του μαθήματος, τη δημιουργία μιας καινοτόμου δράσης στην ευέλικτη ζώνη και φτάνουν στη συνεργασία των εκπαιδευτικών και –θεσμικά– των εκπαιδευτικών Αισθητικής Αγωγής.

Διαδικασία Εργασιών: Οι συμμετέχοντες οργανώνουν μια εργαστηριακή δραστηριότητα την οποία υποστηρίζουν όσο χρειάζεται, ώστε να οδηγήσει σε μια μικρή παράσταση. Πρόκειται για μια διαδικασία «αναστοχασμού» πάνω στη φύση της αισθητικής εκπαίδευσης και της σχέσης της με το σύγχρονο σχολείο.

Ειδικά στοιχεία:

- Δυνατότητα συνεργασίας των ομάδων εργασίας και από τις τρεις ειδικότητες.
- Η ενότητα αυτή μπορεί να έχει προετοιμαστεί στα μέρη της από στοιχεία τα οποία προέκυψαν στις εργαστηριακές δράσεις των προηγούμενων ενότητων. Προκειμένου να αξιοποιηθούν οι προηγούμενες ενότητες στο εργαστηριακό τους μέρος για να αντληθεί υλικό για αυτή τη διαδικασία «αναστοχασμού», έχουν ενημερωθεί σχετικά οι συμμετέχοντες μέσα από τους παρόντες οδηγούς κατά την πρώτη εισαγωγική ενότητα.

1. Ενημέρωση Επιμορφωτών Θεατρικής Αγωγής

Πρόγραμμα ημερήσιας ενημέρωσης	
Ωράριο	Περιεχόμενο ενότητας
09:30 – 11:30	<p>1.1. Κεντρική Συνεδρία (Ολομέλεια) Χαιρετισμοί Ενημέρωση για οργανωτικά ζητήματα διεξαγωγής επιμόρφωσης Εισαγωγή στους στόχους και τις θεματικές ενότητες</p>
11:30 – 12:00	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>
12:00 – 14:00	<p>1.2. Εργασία σε παράλληλες ομάδες κατά ειδικότητα (α' μέρος) Γνωριμία Ενημέρωση για ΑΠΣ Θεατρικής Αγωγής, Σχολικά Εγχειρίδια. Εισήγηση. Συζήτηση</p> <p>Βιωματικό εργαστήριο Τεχνικές Θεατρικού Παιχνιδιού και ερεθίσματα για πολλαπλές προσεγγίσεις ενός «αντικειμένου» προς εξερεύνηση</p>
14:00 – 15:00	<i>Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα</i>
15:00 – 15.55	<p>1.3. Εργασία σε παράλληλες ομάδες κατά ειδικότητα (β' μέρος) Βιωματικό εργαστήριο Η Δραματοποίηση, ως μέθοδος διαθεματικής προσέγγισης λογοτεχνικών και ιστορικών κειμένων και ως σύγχρονη διδακτική μέθοδος του δράματος και του θεάτρου.</p>
15:55 – 16:00	<i>Χρόνος για τη μετακίνηση των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων σε ενιαίο χώρο</i>
16:00 – 17:00	<p>1.4. Παρουσιάσεις – Συζήτηση (Ολομέλεια) Παρουσίαση στην ολομέλεια ενδεικτικών εργασιών της δράσης κάθε ειδικότητας</p>

1.1. Κεντρική Συνεδρία - Ολομέλεια (09:30 – 11:30)

Οι 2 πρώτες ώρες αφιερώνονται σε θέματα που αφορούν στους στόχους του επιμορφωτικού προγράμματος, στην οργάνωσή του, καθώς και σε ζητήματα θεωρητικής υποστήριξης και διδακτικής πρακτικής.

1.2. Εργασία σε παράλληλες ομάδες κατά ειδικότητα (12:00 – 14:00)

➤ Γνωριμία ομάδας / Εισήγηση / Συζήτηση / Προβληματισμοί

Ζητούμενο: Ενημέρωση για το δημόσια διατιθέμενο υλικό προς διαχείριση από τους εκπαιδευτικούς (βιβλία, Α.Π.Σ.) – Εισαγωγή στο Θεατρικό Παιχνίδι, ως πλαίσιο για επικοινωνία και δημιουργική έκφραση.

➤ Βιωματικό εργαστήρι

Θέμα: ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΕΝΟΣ «ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ» ΠΡΟΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Ζητούμενο: Ανάδειξη στοιχείων που εμπεριέχονται στον πυρήνα του Θεατρικού Παιχνιδιού, τα οποία μπορούν να εξελιχθούν *κάθετα*, σε αντιστοιχία με την κάθε ηλικιακή βαθμίδα, και *οριζόντια*, τόσο μέσα από τη διαπλοκή των τεχνών που το Θεατρικό Παιχνίδι προϋποθέτει, όσο και με εξακρίνωση σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα των θεμάτων και ιδεών που πυροδοτεί η ανάπτυξή του.

Επεξεργασία πρότασης

Ανάπτυξη ενός δομημένου θεατρικού παιχνιδιού με **ερέθισμα**: το ποίημα του Ζαχαρία Παπαντωνίου «Το ποταμάκι» (Παλιό Ανθολόγιο, Α΄ τεύχος, για Α΄ και Β΄ τάξη). Η επιλογή του συγκεκριμένου ποιήματος έγινε στο πλαίσιο της συνεργασίας με τους επιμορφωτές των Εικαστικών και της Μουσικής, με στόχο την προσέγγιση του κοινού θέματος (το νερό), προκειμένου να αναδειχθούν οι πολλαπλές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους.

Το θεατρικό παιχνίδι θα αναπτυχθεί σε 3 φάσεις:

Α΄ Φάση: Απελευθέρωση

(Αισθησιοκινητική δράση-Συγκρότηση Ομάδας)

Β΄ Φάση: Αναπαραγωγή

(Παιχνίδια Ρόλων-Χώρος)

Γ΄ Φάση: Σύνθεση

(Σκηνικό δρώμενο-εικαστικές επεξεργασίες- λεκτικές επεξεργασίες /τεχνικές παρουσίασης ενός «σκηνικού» αποτελέσματος)

1.3. Εργασία σε παράλληλες ομάδες κατά ειδικότητα (15:00 – 15:55)

➤ Βιωματικό εργαστήρι

Θέμα: Η ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ζητούμενο: Παρουσίαση βασικών παραμέτρων της δραματοποίησης προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά ως διδακτική μέθοδος:

- (α) Τα μορφολογικά και δομικά στοιχεία του δραματικού κώδικα.
- (β) Ανίχνευση και δημιουργία δραματικού περιβάλλοντος μέσα από αυτοσχεδιασμούς.
- (γ) Προϋποθέσεις για το εργαστήρι γραφής.
- (δ) Αναγνώριση του θεατρικού κώδικα ως εργαλείου ανάπτυξης της γλωσσικής και εκφραστικής ικανότητας του παιδιού και της διασύνδεσής του με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα.

Επεξεργασία πρότασης

- Α΄ φάση: Μεταγραφή του προηγούμενου ποιήματος σε δραματικό κείμενο
Οριζόντια διαδικασία: εντοπισμός των δυνάμει δραματοποιήσιμων στοιχείων του ποιήματος - επισήμανση των λεκτικών ή εννοιολογικών στοιχείων που μπορεί να αξιοποιηθούν ως «ενεργειακοί» φορείς συγκρούσεων – απαραίτητες παρεμβάσεις – συμπυκνώσεις – δημιουργία ρόλων – εμπλουτισμός με ποικίλα εικαστικά και ηχητικά στοιχεία.
- Β΄ φάση: Χωροταξική διευθέτηση στην αυτοσχέδια σκηνή της τάξης
Κάθετη διαδικασία: διανομή ρόλων, ενεργοποίηση της δραματικής έκφρασης
- Διερεύνηση της οριζόντιας και κάθετης διαδικασίας και της μεταξύ τους διαλεκτικής σχέσης.

1.4. Παρουσιάσεις - Συζήτηση στην ολομέλεια (16:00 – 17:00)

Παρουσιάζονται στην ολομέλεια ενδεικτικά στιγμιότυπα των εργασιών των εργαστηρίων .

Ζητούμενο: Η αναγνώριση της διασύνδεσης των Τεχνών, μέσα από ολιγόλεπτα δείγματα δουλειάς στα κατά ειδικότητα εργαστήρια, ως αποτέλεσμα όσμωσης και όχι ως απλό επίθεμα της μιας Τέχνης στην άλλη, που έρχεται εκ των υστέρων.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΘΟΥΝ ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

- Η σημασία της ανάληψης ρόλου από τον παίκτη [αναγωγές στις προσωπικές δομές καθενός / μοναδικά και γνήσια στοιχεία του παίκτη μέσα από την έκφραση του ρόλου / προσωπική αντίληψη του κόσμου (ο συμβολισμός - η αναπαράσταση) / ενσυναίσθηση και συνείδηση της προσωπικότητας αυτού που αναπαριστάνει / διεύρυνση του «εγώ» στην προσπάθεια κατανόησης του «άλλου»- επικοινωνία].
- Το θεατρικό παιχνίδι στη σχολική πραγματικότητα [Το παιδί (φύση) - ο μαθητής (ιδιότητα) / Το ενδιαφέρον - η τόλμη - η εφευρετικότητα / Η γνώση μέσω της αίσθησης / δημιουργικές δραστηριότητες και η κατασκευή της γνώσης / Ο δάσκαλος –εμπυχωτής].
- Πρακτικά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν σε καθηγητές άπειρους στη διδασκαλία στην πρωτοβάθμια.
- Διερεύνηση της συνεργασίας με τον δάσκαλο της τάξης.
- Θέματα συντονισμού / οργάνωσης / αξιοποίησης διδακτικού χρόνου.
- Οργάνωση εποπτικού υλικού (το σεντούκι του θεατρολόγου)
- Κριτήρια αξιολόγησης των μαθητών.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Το πρόγραμμα του εισαγωγικού σεμιναρίου για τους καθηγητές Αισθητικής Αγωγής που ακολουθεί έχει διάρκεια 14 διδακτικές ώρες, οι οποίες κατανέμονται σε 5 εργαστήρια, 3 την

πρώτη ημέρα και 2 τη δεύτερη, διάρκειας 120' έκαστο. Η αντιστοίχιση των θεματικών ενοτήτων που προτείνεται είναι ενδεικτική και κάθε εισηγητής μπορεί να σχεδιάσει το δικό του διδακτικό σενάριο, είτε ακολουθώντας την πορεία ανάπτυξης του προτεινόμενου προγράμματος είτε διαπλέκοντας τις θεματικές ενότητες. Σε κάθε περίπτωση όμως ο σχεδιασμός θα πρέπει να προβλέπει την ισόρροπη ανάπτυξη όλων των ενοτήτων προκειμένου να υπηρετηθεί ο σκοπός της επιμόρφωσης.

Ιδιαίτερα για τη Θεατρική Αγωγή, ωστόσο, κρίνεται απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα στη θεατρική πράξη, στις διάφορες εφαρμογές της στο σχολείο, αξιοποιώντας κάθε επιμορφωτής τα *συγκριτικά πλεονεκτήματα* που προκύπτουν από τη δική του κατάρτιση. Στο πρόγραμμα σπουδών και στο βιβλίο Θεατρικής Αγωγής το φάσμα των προτεινόμενων δραστηριοτήτων που περιγράφονται, ξεκινά, στη βάση μιας σπειροειδούς ανέλιξης, από ασκήσεις - παιχνίδια κίνησης, ρυθμού, ισορροπίας, ελεύθερους και οργανωμένους αυτοσχεδιασμούς και φθάνει στη δραματοποίηση, το εργαστήρι γραφής, τη δραματουργική ανάλυση και την παράσταση. Από τη φύση της, ωστόσο, η θεατρική πράξη δεν χωρά σ' ένα βιβλίο, ούτε μπορεί να βιωθεί με ασκήσεις επί χάρτου. Η θεωρητική παρουσίασή της αποσαφηνίζει τους επιδιωκόμενους στόχους αλλά δεν εγγυάται την εφαρμογή της στο σχολείο. Επισημαίνεται, επίσης, ότι η κατάρτιση των καθηγητών Θεατρικής Αγωγής είναι, κυρίως, θεωρητική. Διαφοροποιείται, βέβαια, ανάλογα με το τμήμα Θεατρικών Σπουδών από το οποίο προέρχονται, σε κάθε περίπτωση πάντως είναι σκόπιμο να ενισχυθεί η παιδαγωγική και πρακτική τους κατάρτιση.

2. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Πρόγραμμα διήμερης επιμόρφωσης		
Ωράριο	1 ^η ημέρα	2 ^η ημέρα
09:00 – 11:00	<p>2.1. Γνωριμία Εισαγωγή στους στόχους και τις θεματικές ενότητες του σεμιναρίου Συζήτηση</p> <p><u>Ενότητα Α: Αναλυτικό Πρόγραμμα, και δημόσια διατιθέμενο υλικό</u> Δομή και διάρθρωση του περιεχομένου των βιβλίων, διδακτικοί στόχοι κ.λπ.</p>	<p>2.4. <u>Ενότητα Δ: Θεατρική αγωγή και διαθεματικότητα</u></p> <p>Ομαδική, Εργαστηριακή δραστηριότητα Παρουσίαση εργασιών και συζήτηση</p>
11:00 – 11:30	Διάλειμμα για καφέ	Διάλειμμα για καφέ
11:30 – 13:30	<p>2.2. <u>Ενότητα Β: Η θεατρική αγωγή σε συνάρτηση με τις ηλικιακές βαθμίδες</u></p> <p>Βιωματική προσέγγιση διδακτικών πρακτικών (α΄ μέρος)</p>	<p>2.5. <u>Ενότητα Ε: Διάλογος των Τεχνών</u> (Ολιστική Προσέγγιση της Αισθητικής Αγωγής)</p> <p>Βιωματική προσέγγιση διδακτικών πρακτικών</p>
13:30 – 14:00	Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα	2.6. Αξιολόγηση και διαδικασίες ανατροφοδότησης
14:00 – 14:30		
14:30 – 16:30	<p>2.3. <u>Ενότητα Γ: Η θεατρική αγωγή σε συνάρτηση με τις ηλικιακές βαθμίδες</u></p> <p>Βιωματική προσέγγιση διδακτικών πρακτικών (β΄ μέρος)</p>	

3

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ

1. Ενημέρωση Επιμορφωτών Εικαστικών

Πρόγραμμα ημερήσιας ενημέρωσης	
Ωράριο	Περιεχόμενο ενότητας
09:30 – 11:30	1.1. Κεντρική Συνεδρία (Ολομέλεια) Χαιρετισμοί Ενημέρωση για οργανωτικά ζητήματα διεξαγωγής της επιμόρφωσης Εισαγωγή στους στόχους και τις θεματικές ενότητες
11:30 – 12:00	<i>Διάλειμμα για καφέ</i>
12:00 – 14:00	1.2. Εργασία σε παράλληλες ομάδες κατά ειδικότητα (α΄ μέρος) Γνωριμία / Συζήτηση Εργαστηριακή δραστηριότητα Γνωριμία με το διδακτικό υλικό. Σχεδιασμός Μαθημάτων (Μοντέλα)
14:00 – 15:00	<i>Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα</i>
15:00 – 15:55	1.3. Εργασία σε παράλληλες ομάδες κατά ειδικότητα (β΄ μέρος) Βιωματικό εργαστήρι Συνομιλίες Τεχνών – Σύνδεση με τα γνωστικά αντικείμενα
15:55 – 16:00	<i>Χρόνος για τη μετακίνηση των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων σε ενιαίο χώρο</i>
16:00 – 17:00	1.4. Παρουσιάσεις – Συζήτηση (Ολομέλεια) Παρουσίαση στην ολομέλεια ενδεικτικών εργασιών της δράσης κάθε ειδικότητας

1.1. Κεντρική Συνεδρία - Ολομέλεια (09:30 – 11:30)

Οι 2 πρώτες ώρες αφιερώνονται σε θέματα που αφορούν στους στόχους του επιμορφωτικού προγράμματος, στην οργάνωσή του, καθώς και σε ζητήματα θεωρητικής υποστήριξης και διδακτικής πρακτικής.

1.2.Εργασία σε παράλληλες ομάδες κατά ειδικότητα (12.00 – 14.00)

➤ Γνωριμία ομάδας

Ο/η υπεύθυνος/η, συστήνεται ως ένα ακόμα μέλος της.

Ζητούμενο: Ο από κοινού προβληματισμός για την καλύτερη δυνατή επιμορφωτική πρόταση. Σύντομη συζήτηση για τις ποικίλες παιδαγωγικές προσεγγίσεις σχετικά με το μάθημα των Εικαστικών, τη σχέση και τον διάλογο με τις άλλες Τέχνες καθώς και τη σύνδεσή του με άλλα γνωστικά αντικείμενα (διάρκεια 20'-30').

➤ Εργασία σε ομάδες

Θέμα: ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ (ΜΟΝΤΕΛΑ)

Ζητούμενο: Άσκηση στη σύνταξη σχεδίων εργασίας. Σχεδιασμός και οργάνωση σε συνάρτηση με τις ηλικιακές βαθμίδες

Επεξεργασία πρότασης

Χωρισμός σε 6 ομάδες (4-5 ατόμων).

Εντοπισμός θεμάτων: Ανά δύο ομάδες αναζητούν θέματα στα βιβλία Α' - Β' τάξεων, Γ' - Δ' τάξεων και Ε' - ΣΤ' τάξεων (διάρκεια έρευνας περίπου 15').

Σχεδιασμός δράσης: Κάθε ομάδα εστιάζει σε ένα θέμα και προτείνει το δικό της σχέδιο εργασίας, τον τρόπο παρουσίασης και υλοποίησής του. Αν χρειάζεται, δίνονται χαρτιά Α4 για σημειώσεις, σχέδια κ.λπ., καθώς και διάφορα απλά υλικά, π.χ. μαρκαδόροι, χαρτί μέτρου, παστέλ, κόλλα, εφημερίδες κ.λπ. (διάρκεια 35').

Παρουσίαση και συζήτηση των σχεδίων δράσης των ομάδων (διάρκεια 35').

1.3.Εργασία σε παράλληλες ομάδες (15.00 – 15.55)

➤ Βιωματικό εργαστήρι

Θέμα: ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΤΕΧΝΩΝ – ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

Ζητούμενο: Η ανάδειξη πτυχών της διδακτικής των Τεχνών, με εστίαση στις πολλαπλές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους.

Επεξεργασία πρότασης

Οργάνωση μιας δράσης που θα διαπλέκει εικαστικά, μουσικά, θεατρικά στοιχεία και θα διαπραγματεύεται θεματικά το «**Νερό**», στις ποικίλες εκφάνσεις του στα βιβλία και μαθήματα διαφόρων τάξεων του Δημοτικού. Οι συμμετέχοντες, σε 2 ομάδες, θα επεξεργαστούν τα προτεινόμενα (από τους εισηγητές) αποσπάσματα των βιβλίων που θα τους δοθούν και θα στήσουν ένα «καλλιτεχνικό συμβάν», νήματα του οποίου θα εξακτινώνονται σε 2-3 μαθήματα του Αναλυτικού Προγράμματος. Το εργαστήρι θα έχει καθαρά βιωματικό και παιγνιώδη

χαρακτήρα, ώστε να λειτουργήσει ως ερέθισμα στη φαντασία των επιμορφωτών, προκειμένου να οργανώσουν τη δική τους πρόταση για τη συνομιλία Τεχνών και μαθημάτων.

➤ Προτεινόμενα, προς επεξεργασία, αποσπάσματα από τα βιβλία:

1. Ανθολόγιο Α΄ και Β΄ Δημοτικού: «Τα τζιτζίκια στήσανε χορό» (σ. 96)
2. Ανθολόγιο Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού: «Η Ειρήνη, ο Ιησούς και το Πουλί» (σ. 68)
3. Μουσικό Ανθολόγιο Α΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού: τραγούδι «Η Περπερούνα» (σ. 21)
4. Γλώσσα Β΄ Δημοτικού, 2ο τεύχος, «Η Νεροσφυρίχτρα» (σ. 50)
5. Γλώσσα Δ΄ Δημοτικού, 1ο τεύχος, 2η ενότητα «Ρώτα το νερό τι τρέχει»
6. Μελέτη Περιβάλλοντος, Α΄ Δημοτικού, «Ακτές και θάλασσα, ποτάμια, λίμνες, κάμποι» (σ. 64-69)
7. Γεωγραφία Δ΄ Δημοτικού, «Οι λίμνες της Ελλάδας» (σ. 69), καθώς και άλλες αναφορές (σ. 31-45)
8. Οδηγός Ανάπτυξης Διαθεματικών Δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, «Πολιτιστική εξέλιξη-νερό» (σ.σ. 32-37 και 90-98)

1.4.Παρουσιάσεις, Συζήτηση στην ολομέλεια (16:00 – 17:00)

Παρουσιάζονται στην ολομέλεια ενδεικτικά στιγμιότυπα των εργασιών των εργαστηρίων

Ζητούμενο: Η αναγνώριση της διασύνδεσης των Τεχνών, μέσα από ολιγόλεπτα δείγματα δουλειάς στα κατά ειδικότητα εργαστήρια, ως αποτέλεσμα ώσμωσης και όχι ως απλό επίθεμα της μιας Τέχνης στην άλλη, που έρχεται εκ των υστέρων.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΕΠΙΣΗΜΑΝΘΟΥΝ ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

- Στοιχεία ενός αποτελεσματικού σχεδιασμού: στόχοι των μαθημάτων (ειδικοί και επιμέρους), απαιτούμενες συνθήκες διεκπεραίωσής τους, διαδικασία, εναλλακτικές λύσεις, ιδέες εμπύχωσης, υλικά.
- Πρακτικά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν σε καθηγητές άπειρους στη διδασκαλία στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- Παρουσιάσεις και συζήτηση προτάσεων από όλους, ώστε να ακουστούν οι προβληματισμοί και να επισημανθούν οι ιδιαιτερότητες.
- Οργάνωση εποπτικού υλικού – Διαμόρφωση εργαστηρίου

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΘΑ ΤΕΘΟΥΝ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

- Πόσο και πότε παρεμβαίνουν / επηρεάζουν οι εκπαιδευτικοί το εικαστικό έργο των μαθητών;
- «Συνεργασία ή συμπλήρωμα»; Σχέση συνεργασίας δασκάλου τάξης και εκπαιδευτικού των Εικαστικών. (Θα είχε ενδιαφέρον ομάδες που θα δουλέψουν τον δεύτερο άξονα να διαλέξουν τη μια ή την άλλη περίπτωση.)
- Συντονισμός / οργάνωση / αξιοποίηση διδακτικού χρόνου.
- Κριτήρια αξιολόγησης / βαθμολογίας των μαθητών

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΘΕΑΤΡΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Το πρόγραμμα του εισαγωγικού σεμιναρίου που ακολουθεί έχει διάρκεια 14 διδακτικές ώρες που κατανέμονται σε 5 εργαστήρια, 3 την πρώτη ημέρα και 2 τη δεύτερη, διάρκειας 120' έκαστο. Η αντιστοίχιση των θεματικών ενοτήτων που προτείνεται είναι ενδεικτική και κάθε εισηγητής μπορεί να σχεδιάσει το δικό του διδακτικό σενάριο, είτε ακολουθώντας την πορεία ανάπτυξης του προτεινόμενου προγράμματος είτε διαπλέκοντας τις θεματικές ενότητες. Σε κάθε περίπτωση όμως ο σχεδιασμός θα πρέπει να προβλέπει την ισόρροπη ανάπτυξη όλων των ενοτήτων προκειμένου να υπηρετηθεί ο σκοπός της επιμόρφωσης.

2. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Πρόγραμμα διήμερης επιμόρφωσης		
Ωράριο	1 ^η ημέρα	2 ^η ημέρα
09:00 – 11:00	<p>2.1. Γνωριμία Εισαγωγή στους στόχους και τις θεματικές ενότητες του σεμιναρίου Συζήτηση</p> <p><u>Ενότητα Α: Αναλυτικό Πρόγραμμα, και δημόσια διατιθέμενο υλικό</u> Δομή και διάρθρωση του περιεχομένου των βιβλίων, διδακτικοί στόχοι κ.λπ.</p>	<p>2.4. <u>Ενότητα Δ: Εικαστική αγωγή και διαθεματικότητα</u></p> <p>Ομαδική, Εργαστηριακή δραστηριότητα Παρουσίαση εργασιών και συζήτηση</p>
11:00 – 11:30	Διάλειμμα για καφέ	Διάλειμμα για καφέ
11:30 – 13:30	<p>2.2. <u>Ενότητα Β: Εικαστική αγωγή σε συνάρτηση με τις ηλικιακές βαθμίδες</u></p> <p>Βιωματική προσέγγιση διδακτικών πρακτικών (α΄ μέρος)</p>	<p>2.5. <u>Ενότητα Ε: Διάλογος των Τεχνών (Ολιστική Προσέγγιση της Αισθητικής Αγωγής)</u></p> <p>Βιωματική προσέγγιση διδακτικών πρακτικών</p>
13:30 – 14:00	Διάλειμμα για ελαφρύ γεύμα	2.6. Αξιολόγηση και διαδικασίες ανατροφοδότησης
14:00 – 14:30		
14:30 – 16:30	<p>2.3. <u>Ενότητα Γ: Εικαστική αγωγή σε συνάρτηση με τις ηλικιακές βαθμίδες</u></p> <p>Βιωματική προσέγγιση διδακτικών πρακτικών (β΄ μέρος)</p>	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Εικαστικά

- Αλμπέρτο, Α. (1994). *Θέματα Διδακτικής*. Αθήνα: Gutenberg
- Βάος, Α. (2008). *Ζητήματα Διδακτικής των Εικαστικών Τεχνών: το καλλιτεχνικό εγχείρημα ως Παιδαγωγική Πράξη*. Αθήνα: Τόπος
- Βάος Α. (2000). *Εικαστική Αγωγή στην Ελληνική Εκπαίδευση: ιστορική διαδρομή, προσεγγίσεις στην διδασκαλία της Τέχνης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Charman L. (1993). *Η Διδακτική της Τέχνης: Προσεγγίσεις στην Καλλιτεχνική Αγωγή*. Αθήνα: Νεφέλη
- Daucher, H & R. Seitz (2003). *Διδακτική των Εικαστικών Τεχνών: Σύγχρονες κατευθύνσεις για το μάθημα, Δημοτικό-Γυμνάσιο-Λύκειο, πρώτο έως δέκατο έτος*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Erstein A. & Έ Τρίμημη (2005). *Εικαστικές τέχνες και μικρά παιδιά-Ενισχύοντας τους μικρούς καλλιτέχνες*. Αθήνα: Τυπωθήτω
- Malchiodi C. (2009). *Κατανοώντας την ζωγραφική των παιδιών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Rubin, J. A. (2010). *Θεραπεύοντας τα Παιδιά μέσα από την Τέχνη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Schirrmacher, R. (1998). *Τέχνη και δημιουργική ανάπτυξη των παιδιών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Σάλλα-Δοκουμετζίδη, Τ. (1996). *Δημιουργική Φαντασία και Παιδική Τέχνη*. Αθήνα: Εξάντας
- Σάλλα-Δοκουμετζίδη, Τ. (2008). *Καλλιτεχνική Παιδεία και Παιδαγωγικά Συστήματα: ιστορία της εικαστικής παιδείας στα εκπαιδευτικά συστήματα*. Αθήνα: Νήσος
- Σταματοπούλου, Δ. (1998). *Αισθητική Καλλιέργεια και Μορφές Έκφρασης των Νηπίων*. Αθήνα: Καστανιώτης
- Τόμας, Γ. & Α. Σιλκ (2000). *Η Ψυχολογία του Παιδικού Σχεδίου*. Αθήνα: Καστανιώτης
- Χαλικιά, Α. (2007). *Ένα απίθανο βιβλίο σύγχρονης ελληνικής τέχνης για παιδιά*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο

Βιβλία Τέχνης για παιδιά, πρόσφορα για διαθεματικές προσεγγίσεις (ενδεικτικά)

- Baumbusch, B. (2001). *Φαγητό για τα μάτια. Τέχνη για παιδιά*. Αθήνα: Νήσος
- Baumbusch, B. (2001). *Παρατηρώντας τα ζώα. Τέχνη για παιδιά*. Αθήνα: Νήσος
- Baumbusch, B. (2001). *Θάλασσες. Τέχνη για παιδιά*. Αθήνα: Νήσος
- Baumbusch, B. (2001). *Ένα πρόσωπο με πολλά πρόσωπα. Τέχνη για παιδιά*. Αθήνα: Νήσος
- Δενδρινού, Φ. (2007). *Το θαλάσσιο τσίρκο του Χουάν Μιρό. Η τέχνη σαν παραμύθι*. Αθήνα: Λιβάνης
- Δενδρινού, Φ. (2007). *Ο κηπουρός της φύσης-Οι Ναίφ ζωγράφοι. Η τέχνη σαν παραμύθι*. Αθήνα: Λιβάνης
- Δενδρινού, Φ. (2007). *Το νυσταγμένο φεγγάρι του Πάουλ Κλέε. Η τέχνη σαν παραμύθι*. Αθήνα: Λιβάνης
- Δενδρινού, Φ. (2007). *Μαρκ Σαγκάλ-Ο ακροβάτης του ονείρου. Η τέχνη σαν παραμύθι*. Αθήνα: Λιβάνης
- Δεστούνη-Γιαννουλάτου, Μ.-Χ., & Ν. Ψαρράκη-Μπελεσιώτη (2003). *Γκίκας*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη
- Ross, T. (1995). *Τοπία. Από έργα τέχνης*. Αθήνα: Ερευνητές
- Σωνιέ, Μ. & Χ. Χατζηνικολάου (2004). *Εικόνες «γραμμένες» με χρώματα. Γιώργος Μαυροΐδης*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη
- Φωτοπούλου-Πρίγκηπα, Α. (2007) *Στον κήπο με τ' αγάλματα...* Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη

Χατζηνικολάου, Χ. (2006). *Νίκος Εγγονόπουλος. «Μ' ένα σκοπό του ταξιδιού: προς τ' άστρα»*. Αθήνα: Μουσείο Μπενάκη

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Arnheim, R. (1989). *Thoughts on Art Education*, N. York: The Getty Center for Education in the Arts

Ceppi, G. & M. Zini (Eds). (1998). *Children, spaces, relations: Metaproject for an environment for young children*. Reggio Emilia, Italy: Reggio Children

Cox, S., Herne, S. & R. Watts (Eds). (2009). *Readings in Primary Art Education*. UK: Intellect Books

Lowenfeld, V. W. (1982). *Britain Creative and Mental Growth*. UK: Macmillan

Porcher, L. (1973). *L'education esthétique, luxe ou nécessité?* Paris: A. Colin

Souriau E. & A. Souriau (1990). *Vocabulaire d'esthétique*. Paris: P.U.F.

Wilson, M. & B. Wilson (2009). *Teaching Children to Draw*. UK: Davis Publications

Ηλεκτρονική αναζήτηση

<http://www.pi-schools.gr/lessons/aesthetics/eikastika>

<http://www.library.asfa.gr/askt>

<http://www.art-teachers.com>

<http://www.e-paideia.net>

Πολιτιστικά - Εκπαιδευτικά προγράμματα και επισκέψεις

http://www.e-yliko.gr/htmls/aisth_agogh/episk.aspx

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις Μουσείων

(με ενδιαφέροντα εκπαιδευτικά προγράμματα ή μεγάλα αρχεία με έργα τέχνης. Ενδεικτικά)

Tate Learn On Line

<http://www.tate.org.uk/learnonline>

Συλλογή της Tate Gallery

<http://www.tate.org.uk/collection>

<http://www.tate.org.uk/servlet/QuickSearch> (με το όνομα του καλλιτέχνη)

<http://www.tate.org.uk/servlet/SubjectSearch> (κατά θέμα)

Ίδρυμα Guggenheim

<http://www.guggenheim..org>

Μουσείο Λούβρου

<http://www.louvre.fr/llv/commun/home>

<http://www.ibiblio.org/louvre>

Εικονικό Μουσείο

Εθνικό Μουσείο σύγχρονης Τέχνης (Beaubourg -Centre Georges Pompidou)

Για παιδιά

http://www.junior.centrepompidou.fr/waouh_loader2.php?lg=fr

Μουσείο Orsay

<http://www.musee-orsay.fr/en/collections/index-of-works/home.html>

Μ.ο.Μ..Α.

<http://www.moma.org/explore/collection>

Εικονικό Μουσείο Τεχνών

<http://www.diarioelpais.com/muva2>

Μουσείο Πράδο

<http://museoprado.mcu.es>

Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

<http://www.emst.gr/GR/education/Pages/default.aspx>

Εθνική Πινακοθήκη

<http://www.nationalgallery.gr>

Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

<http://www.mmca.org.gr/mmst/el/education.htm?m=1>

και για εικονική περιήγηση

http://www.mmca.org.gr/museumst/ie2/virtual_museum.php

Μουσείο Νεοελληνικής Τέχνης Δήμου Ροδίων

<http://www.mgamuseum.gr/syloges.php>

Δίκτυο Μουσείων και Πολιτιστικών Φορέων Ιστορικού Κέντρου Αθηνών

<http://www.athensmuseums.net>

Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας Μέγαρο Ευνάρδου

Τα πλήρη έντυπα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων

<http://www.miet.gr/web/gr/events/programs/programs.asp?categoryid=7&p=12>

Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και Επικοινωνίας ΥΠ.ΠΟ.Τ:

Εκπαιδευτικό υλικό – υλικό του προγράμματος Μελίνα αρχαιογνωστικού περιεχομένου. Κατάλογος δανειστικών φακέλων. Δραστηριότητες: http://www.yppo.gr/1/g1541.jsp?obj_id=2588

Π.χ. στο http://www.yppo.gr/5/g5171.jsp?obj_id=7510 το «Άνθρωποι, λιοντάρια και χρυσός», στο http://www.yppo.gr/5/g5171.jsp?obj_id=7530 το «Φύση, Θάλασσα και Ζωή» (Ακρωτήριο Θήρας)

Η ζωφόρος του Παρθενώνα και, με αφορμή τη θεματολογία των αναγλύφων της, παιχνίδια

<http://www.parthenonfrieze.gr/#/home>

Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως (Κατάλογος δανειστικού υλικού και εκπαιδευτικό υλικό σε ηλεκτρονική μορφή)

<http://www.yisma.gr/ysma/Default.aspx?id=36&AspxAutoDetectCookieSupport=1#1>

Μουσείο Μπενάκη

<http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=10101>

και στην συνέχεια για πρόσβαση στις συλλογές:

Online Αναζήτηση στις Συλλογές μέσω Διαχειριστικού Συστήματος

Παίξε με μια ζωγραφιά στην οθόνη σου

<http://www.benaki.gr/index.asp?lang=gr&id=30401>

Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/index.aspx>

(Ταινιοθήκη τηλεόρασης. Φωτογραφικό αρχείο)

B. Θεατρική Αγωγή

Αλκηστis (2000). *Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση*. Αθήνα:Ελληνικά Γράμματα.

Αλκηστis (1989). *Το βιβλίο της δραματοποίησης*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Bergeret, L. (1988) *Ψυχοκινητικά παιχνίδια για παιδιά από 2 ως 6 χρόνων*. Αθήνα: Δίπτυχο.

Beauchamp, H. (1998). *Το παιδί και το δραματικό παιχνίδι. Εξοικείωση με το θέατρο*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Chauveld, M. V. (1998). *Δραστηριότητες – διερευνήσεις – ανακαλύψεις για παιδιά του νηπιαγωγείου και του δημοτικού* (μετάφρ. Ν. Δαπόντες). Αθήνα: Τυπωθήτω.

Γκόβας, Ν. (επιμ.) (1999). *Τεχνικές θεάτρου και το διαπολιτισμικό σχολικό περιβάλλον* (υλικό σεμιναρίου) ΔΔΕ Αν. Αττικής.

Γκόβας, Ν. (2003). *Για ένα δημιουργικό, νεανικό θέατρο: ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Γκόβας, Ν. (επιμ.) (2001). *Το θέατρο στην εκπαίδευση: μορφή τέχνης και εργαλείο μάθησης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Γκόβας, Ν. (επιμ.) (2003). *Το θέατρο στην εκπαίδευση: Χτίζοντας Γέφυρες*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Γκόβας, Ν. (επιμ.) (2004). *Το θέατρο στην εκπαίδευση: Δημιουργικότητα και Μεταμορφώσεις*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Γραμματάς, Θ. (1998). *Θέατρο και Παιδεία*, Αθήνα: Τελέθριον.

Γραμματάς, Θ. (1999). *Διδακτική του θεάτρου*, Αθήνα: Τυπωθήτω.

Γραμματάς, Θ. (1999). *Fantasyland, Θέατρο για παιδικό και νεανικό κοινό*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Γραμματάς, Θ. (2004). *Το θέατρο στο σχολείο. Μέθοδοι διδασκαλίας και εφαρμογής*, Αθήνα: Ατραπός.

Γραμματάς, Θ. & Τ. Τζαμαργιάς (2004). *Πολιτιστικές Εκδηλώσεις στο Σχολείο. Πρωτοβάθμια – Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, Αθήνα: Ατραπός

Δαράκη, Π. (1986). *Ομαδικά παιχνίδια των παιδιών μας*. Αθήνα: Gutenberg.

Derleux, H. (1987). *Κούκλες και Μαριονέτες* (μετάφρ. Αγνή Στρουμπούλη). Αθήνα: Gutenberg.

Καλογεροπούλου, Ξ. (επιμ.) (1991). *Θέατρο για παιδιά. Ένας πρακτικός οδηγός*, Αθήνα: Ελληνικό Κέντρο θεάτρου για το παιδί και τα νιάτα

Καμαρινού, Δ. (1998). *Βιωματική μάθηση στο σχολείο*. Κόρινθος: Αυτοέκδοση.

Kempe, A. (2001). *Εκπαιδευτικό δράμα και Ειδικές ανάγκες*. Αθήνα: Πατάκης.

Κουρετζής, Λ.& Αλκηστis (1993). *Θεατρική Αγωγή*. Βιβλίο για το δάσκαλο, Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

- Κουρετζής, Λ. (1190). *Το θέατρο για παιδιά στην Ελλάδα*. Αθήνα: Καστανιώτης
- Κουρετζής, Λ. (1991). *Το θεατρικό παιχνίδι*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κουρετζής, Λ. (2008). *Το Θεατρικό παιχνίδι και οι διαστάσεις του*. Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Λιγνάδης, Τ. (1985). *Γνωριμία με το θέατρο*. Αθήνα: Διάγραμμα.
- Μουδατσάκης, Τ. (1994). *Η θεωρία του δράματος στη σχολική πράξη. Το θεατρικό παιχνίδι. Η δραματοποίηση*. Αθήνα: Καρδαμίτσας.
- Μουδατσάκης, Τ. (2000). *Η ορθοφωνία στο θέατρο και στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Εξάντας.
- Μουδατσάκης, Τ. (2006). *Το θέατρο ως πρακτική τέχνη στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Εξάντας.
- Muller, W. (1986). *Παντομίμα* (μετάφρ. Γ. Κώνστας). Αθήνα: Κάλβος.
- Παρούση, Α. (1995). *Κούκλες κουκλοθεάτρου*. Αθήνα: Δελφίνι.
- Σέξτου, Π. (1998). *Δραματοποίηση. Το βιβλίο του παιδαγωγού-εμπυχωτή*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Σέργη, Λ. (1987). *Δραματική έκφραση και αγωγή του παιδιού*. Αθήνα: Gutenberg.
- Wooland, B. (1999). *Η διδασκαλία του δράματος στο δημοτικό σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Theatre/Educational Drama and its Teaching

- Baldwin, P., Fleming, K. (2002). *Teaching literacy through drama*. London: Routledge.
- Baldwin, P., Hendy, L. (1994). *The Drama Box: an active approach to learning*, London: Collins.
- Barret, G. (1992). *Pédagogie de l'expression dramatique*. Montreal : Ed. Recherche en Expression.
- Bertin, B., Giros, P. (1997). *L'enfant spectateur, Théâtre et classes pilotes*. Centre Regional de Documentation Pédagogique, Académie de Creteil.
- Bolton, G. (1980). *Towards a theory of drama in education*. London: Longman
- Bolton, G. (1984). *Drama as Education*. London: Longman.
- Bolton, G. (1992). *New Perspectives on Classroom Drama*, London: Simon & Schuster,
- Bolton, G. (1986). *Selected Writings* (edited by D. Davis & Lawrence C.). London: Longman.
- Chaplin, A. (2001). *Ideas for Drama: KS1*, Scholastic Publications Ltd.
- Clipson- Boyles, S.(1998). *Drama in primary English teaching*. London: David Fulton.
- Daste, G. & Y. Jenger (1975). *L'enfant le théâtre, l'école*. Paris: Bordas.
- Dumont, B. (1974). *L'expression corporelle à l'école*. Paris: Vrain
- Fleming, M. (2001). *Teaching Drama in primary and secondary schools: an integrated approach*. London: David Fulton.
- Fleming, M. (1997). *The Art of Drama Teaching*. London: David Fulton.
- Fredman, R., Reade, I. (1996). *Essential guide to Making Theatre*. London: Hodder & Stoughton.
- Frost, A., Yarrow, R., (1990). *Improvisation in Drama*. London: Macmillan.
- Fulford, J., Hutchings, M., Ross, A., Schmitz, H. (1990). *Bright Ideas: Drama*, Scholastic Publications Ltd.
- Gooch, S. (1984). *All Together Now; An Alternative View of Theatre and Community*, London: Methuen.

- Heathcote, D., Bolton, G. (1999). *So you want to use role-play?* London: Trentham Books.
- Hornbrook, D. (1998). *Education and dramatic art* (2nd edit). London: Routledge.
- Hornbrook, D. (1991). *Education and Dramatic Art*. Oxford: Blackwell Education.
- Hornbrook, D. (1991). *Education in Drama: Casting the Dramatic Curriculum*, London: Falmer Press.
- Jackson, T. (1993). *Learning through theatre: new perspectives on theatre in education*. London: Routledge
- Jackson, T. (edit.) (1980). *Learning Through Theatre: Essays and casebooks on Theatre-In-Education*. Manchester: Manchester University Press.
- Kempe, A., Ashwell, M. (2000). *Progression in secondary drama*. London: Heinemann.
- Kempe, A., Nicholson, H. (2001). *Learning to teach drama 11-18*. London: Continuum.
- Kempe, A. (1997). *The GCSE Drama course book*. London: Stanley Thornes.
- Kershaw, B. (1992). *The politics of Performance: Radical Theatre as Cultural Intervention*, London: Routledge.
- Kitson, N. (1997). *Drama 7-11: developing primary teaching skills*. London: Routledge,
- Kyriakou, C. (1995). *Effective Teaching in Schools*. London: Stanley Thornes, Ltd.
- O'Toole, J. (1974). *Theatre in Education*. London: Holdder and Stoughton.

Ηλεκτρονική αναζήτηση

Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

<http://www.TheatroEdu.gr>

Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ

<http://www.ert-archives.gr/V3/public/index.aspx>

(Ταινιοθήκη τηλεόρασης. Φωτογραφικό αρχείο)

Γ. Μουσική

1. Σχολικά Βιβλία Μουσικής Γενικής Εκπαίδευσης

1.1. Α' Τάξη

Αργυρίου, Μ. - Τσιούτσια Λουλάκη, Ε. - Μαγαλιού, Μ. (χ.χ.). *Μουσική Α' Δημοτικού. Τετράδιο Εργασιών*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/mousiki_a/ergas_1_60.pdf>.

Αργυρίου, Μ. - Τσιούτσια Λουλάκη, Ε. - Μαγαλιού, Μ. (χ.χ.). *Μουσική Α' Δημοτικού. Βιβλίο Μαθητή*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/mousiki_a/math_1_60.pdf>.

Αργυρίου, Μ. - Τσιούτσια Λουλάκη, Ε. - Μαγαλιού, Μ. (χ.χ.). *Μουσική Α' και Β' Δημοτικού*. Βιβλίο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/mousiki_b/dask_1_156.pdf> (κοινό με την Β' τάξη).

1.2. Β' Τάξη

Αργυρίου, Μ. - Τσιούτσια Λουλάκη, Ε. - Μαγαλιού, Μ. (χ.χ.). *Μουσική Β' Δημοτικού*. Τετράδιο Εργασιών. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/mousiki_b/ergas_1_60.pdf>

Αργυρίου, Μ. - Τσιούτσια Λουλάκη, Ε. - Μαγαλιού, Μ. (χ.χ.). *Μουσική Β΄ Δημοτικού*. Βιβλίο Μαθητή. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/mousiki_b/math_1_60.pdf >.

Αργυρίου, Μ. - Τσιούτσια Λουλάκη, Ε. - Μαγαλιού, Μ. (χ.χ.). *Μουσική Α΄ και Β΄ Δημοτικού*. Βιβλίο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/mousiki_b/dask_1_156.pdf > (κοινό με την Α΄ τάξη).

1.3. Γ-Δ΄ Τάξη

Μπογδάνη Σογιούλ, Δ. - Σαλκιτζόγλου, Δ. Καφημάνη, Μ. (χ.χ.) *Μουσική Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού*. Βιβλίο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Εξώφυλλο: < http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/music_c_d/dask/exofilo.pdf >

Σελίδες 1-104: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/dask/s_1_104.pdf >

Μπογδάνη Σογιούλ, Δ. - Σαλκιτζόγλου, Δ. Καφημάνη, Μ. (χ.χ.) *Μουσική Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού*. Τετράδιο Εργασιών. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Εξώφυλλο: < http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/music_c_d/erg/exof.pdf >

Σελίδες 1-20: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/erg/s_1_20.pdf >

Σελίδες 21-40: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/erg/s_21_40.pdf >

Σελίδες 41-56: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/erg/s_41_56.pdf >

Μπογδάνη Σογιούλ, Δ. - Σαλκιτζόγλου, Δ. Καφημάνη, Μ. (χ.χ.) *Μουσική Γ΄ και Δ΄ Δημοτικού*. Βιβλίο Μαθητή. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Εξώφυλλο: < http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/music_c_d/math/exof.pdf >

Σελίδες 1-15: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/math/s_1_15.pdf >

Σελίδες 16-30: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/math/s_16_30.pdf >

Σελίδες 31-45: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/math/s_31_45.pdf >

Σελίδες 46-60: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/math/s_46_60.pdf >

Σελίδες 61-75: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/math/s_61_75.pdf >

Σελίδες 76-88: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_c_d/math/s_76_88.pdf >

1.4. Ε΄ Τάξη

Αποστολίδου, Κ. - Ζεπάτου, Χ. (χ.χ.) *Μουσική Ε΄ Δημοτικού*. Βιβλίο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_e/dask/dask_1_98.pdf >

Αποστολίδου, Κ. - Ζεπάτου, Χ. (χ.χ.) *Μουσική Ε΄ Δημοτικού*. Τετράδιο Εργασιών. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Σελίδες 1-18: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_e/erg/erg_1_18.pdf >

Σελίδες 19-33: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_e/erg/erg_19_33.pdf >

Σελίδες 34-50: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_e/erg/erg_34_50.pdf >

Αποστολίδου, Κ. - Ζεπάτου, Χ. (χ.χ.) *Μουσική Ε΄ Δημοτικού*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Σελίδες: 1-18: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_e/math/math_1_18.pdf >

Σελίδες 19-38: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_e/math/math_19_38.pdf >

Σελίδες 39-72: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_e/math/math_39_72.pdf >

1.5. ΣΤ' Τάξη

Θεοδωρακοπούλου, Μ. - Παπαντώνης, Γ. – Παρασκευοπούλου, Χ. - Α. – Σπετσιώτης, Ι. (χ.χ.) *Μουσική ΣΤ' Δημοτικού. Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/kath/kath.pdf >

Θεοδωρακοπούλου, Μ. - Παπαντώνης, Γ. – Παρασκευοπούλου, Χ. - Α. – Σπετσιώτης, Ι. (χ.χ.) *Μουσική ΣΤ' Δημοτικού. Τετράδιο Εργασιών*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://pi-schools.sch.gr/gymnasio/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Σελίδες 1-4: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/ergasion/musiki01s04.pdf >

Σελίδες 5-30: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/ergasion/musiki05s30_new.pdf >

Σελίδες 31-40: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/ergasion/musiki31s40_new.pdf >

Σελίδες 41-56: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/ergasion/musiki41s56_new.pdf >

Θεοδωρακοπούλου, Μ. - Παπαντώνης, Γ. – Παρασκευοπούλου, Χ. - Α. – Σπετσιώτης, Ι. (χ.χ.) *Μουσική ΣΤ' Δημοτικού. Βιβλίο Μαθητή*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://pi-schools.sch.gr/gymnasio/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Σελίδες 1-15: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/math/Math_1_15.pdf >

Σελίδες 16-30: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/math/Math_16_30.pdf >

Σελίδες 31-40: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/math/Math_31_40.pdf >

Σελίδες 51-65: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/math/Math_41_50.pdf >

Σελίδες 51-65: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/math/Math_51_65.pdf >

Σελίδες 66-80: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/music_st/math/Math_66_80.pdf >

1.6. Ανθολόγια

Μόσχος, Κ. – Τουμπακάρη, Ν. Τόμπλερ, Μ. (χ.χ.). *Μουσικό Ανθολόγιο. Α'-ΣΤ' Δημοτικού. Βιβλίο Δασκάλου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/mous_anth_a_st/dask/s_1_200.pdf >

1.7. Οδηγοί Πολιτιστικών Εκδηλώσεων

Μώρου, Α. – Μουγιακάκος, Π. (χ.χ.) *Σχολικές και Πολιτιστικές Εκδηλώσεις. Α - ΣΤ Δημοτικού. Βιβλίο Δασκάλου*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://pi-schools.sch.gr/dimotiko/> >

Αναλυτικά τα αρχεία

Σελίδες 1-122: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/pol_ekdiloseis/sel_1_122.pdf >

Σελίδες 123-182: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/pol_ekdiloseis/sel_123_182.pdf >

Σελίδες 183-244: < http://www.pi-schools.gr/books/dimotiko/pol_ekdiloseis/sel_183_244.pdf >

Βαλκάνος, Ν. - Βοζίκας, Γ. - Κουτσόγερας, Δ. (χ.χ.). *Οδηγός Πολιτιστικών Εκδηλώσεων. Α', Β', Γ' Γυμνασίου. Βιβλίο Εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/> >

Αναλυτικά τα αρχεία:

Εξώφυλλο: < <http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/politistika/cover.pdf> >

Σελίδες 1-222: < <http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/politistika/1-222.pdf> >

Σελίδες 223-348: < <http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/politistika/223-348.pdf> >

1.8 Αναλυτικό Πρόγραμμα

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/> >

Επιλογές από τα αναλυτικά αρχεία

Γενικό Μέρος, σ.σ. 2-13: < http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/1Geniko_Meros.pdf
Δ.Ε.Π.Π.Σ. Μουσικής σ.σ. 337-353: < http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/13deppsaps_Mousikis.pdf >

Προγράμματα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Ευέλικτης Ζώνης

σ.σ. 616 - 623 < http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/28depps_EveliktiZoni.zip >

Ενδεικτική Βιβλιογραφία σ.σ. 685-691. < <http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/34Bibliografia.pdf> >

2. Οπτικοακουστικά Μέσα Γενικής Παιδείας

2.1. CD-ROM

Αναστασιάδη, Ε. κ.α. (χ.χ.) *Εμμέλεια. Εκπαιδευτικό Λογισμικό (CD-ROM) Μουσική Α΄-ΣΤ΄ Δημοτικού*. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < http://www.pi-schools.gr/software/dimotiko/mousiki_a_st_dim.zip >.

2.2. Ταινίες

Βώρος, Κ. - Τσιρίδης, Π. (2002). *Παιχνίδια με τους ήχους - Τονικό Ύψος*. Αθήνα: Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης ΥΠΕΠΘ. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < http://www.edutv.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=245&Itemid=75 >

Βώρος, Κ. - Τσιρίδης, Π. (2002). *Παιχνίδια με τους ήχους - Διάρκεια*. Αθήνα: Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης ΥΠΕΠΘ.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο http://www.edutv.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=242&Itemid=75 >.

Βώρος, Κ. - Τσιρίδης, Π. (2002). *Παιχνίδια με τους ήχους - Ένταση*. Αθήνα: Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης ΥΠΕΠΘ.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο <http://www.edutv.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=241&Itemid=75>.

Βώρος, Κ. - Τσιρίδης, Π. (2002). *Παιχνίδια με τους ήχους - Ηχώχρωμα*. Αθήνα: Διεύθυνση Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης ΥΠΕΠΘ.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο <http://www.edutv.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=240&Itemid=75>.

3. Διαδικτυακή Βιβλιογραφία - Αρθρογραφία ανοικτής πρόσβασης

Αλαχιώτης, Ν. (χ.χ.) *Ευέλικτη Ζώνη*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://www.pi-schools.gr/programs/EuZin/> >.

Αλαχιώτης, Σ. (επ.) (2001). *Οδηγός για την Εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης. Βιβλίο για το Δάσκαλο*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/download/programs/EuZin/books/odigos_eveliktis_daskalos.pdf >.

Αλαχιώτης, Σ. (επ.) (2001). *Βλέπω τον σημερινό κόσμο. Δημιουργικές - Διαθεματικές δραστηριότητες για την ευέλικτη ζώνη του δημοτικού σχολείου*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/download/programs/EuZin/books/biblio_poly_dhm.pdf >

Αλαχιώτης, Σ. (επ.) (2001). *Βλέπω το σημερινό κόσμο. «Πολυθεματικό» βιβλίο Δημοτικού Σχολείου για την Ευέλικτη Ζώνη*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/download/programs/EuZin/books/biblio_diath_dhm.pdf >

Αλαχιώτης, Σ. (επ.) (2001). *Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης καινοτόμων δράσεων. Βιβλίο για*

τον Καθηγητή. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/download/programs/EuZin/books/odigos_eveliktis_kathigiti.pdf >.

Αργυρίου, Μ. (επ.). (2009). *Μουσική Παιδαγωγική στον 21^ο αιώνα. Προκλήσεις, προβλήματα, προοπτικές. Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου. Τ. Α.* Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://primarymusic.primarymusic.gr/primarymusic/images/stories/TOMOS A ΕΕΜΑΡΕ 2007.pdf>

Αργυρίου, Μ. (επ.). (2009). *Μουσική Παιδαγωγική στον 21^ο αιώνα. Προκλήσεις, προβλήματα, προοπτικές. Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου. Τ. Β.* Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <http://primarymusic.primarymusic.gr/primarymusic/images/stories/TOMOS B ΕΕΜΑΡΕ 2007.pdf>

Αργυρίου, Μ. - Καμπύλης, Π. (επ.) (2009). *Η συμβολή του εκπαιδευτικού υλικού στη σχολική πράξη: θεωρία και εφαρμογή στη σχολική εκπαίδευση. Πρακτικά 3^{ου} συνεδρίου.* Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: http://primarymusic.primarymusic.gr/primarymusic/images/stories/EXO_LABEL_3osynedrio_EΕΜΑΡΕ.jpg >

Αργυρίου, Μ. - Καμπύλης, Π. (επ.) (2009). *Η συμβολή του εκπαιδευτικού υλικού στη σχολική πράξη: θεωρία και εφαρμογή στη σχολική εκπαίδευση. Περιλήψεις Πρακτικών 3^{ου} συνεδρίου.* Αθήνα: Ένωση Εκπαιδευτικών Μουσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο:

http://primarymusic.primarymusic.gr/primarymusic/images/stories/Eggrafa/3rd_international_conference_abstracts_D%282%29_16.4.09.pdf >

Καψάλης, Δ., Γ. - Κατσίκης, Ν., Α. (επ.) (2007). *Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι προκλήσεις της εποχής μας.* Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Επιστημών Αγωγής. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://conf2007.edu.uoi.gr/> >

Μακρής, Γ. (2009). *Η αστική λαϊκή μουσική κουλτούρα και η συμβολή του μπουζουκιού και της κιθάρας σε αυτή. Εισηγήσεις σεμιναρίου.* Σκύρος: Λαογραφικό Μουσείο Μάνου και Αναστασίας Φαλταίτς.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://www.teipir.gr/pdf/rempetiko.pdf> >

Μόσχος, Κ. (επ.). (1994). *Ο ήχος της μουσικής: κατασκευές απλών μουσικών οργάνων.* Αθήνα: ΥΠΕΠΘ - Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. <Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: <<http://www.iema.gr/data/EducationalProjects/Melina/KataskevesMO.pdf> > Ναυρίδης, Κ.- Τσελέφης, Β. - Δούκας, Χ. - Μαρίνος-Κουρής, Δ. - Σιδέρη-Ζώνιου, Α. - Μαθαίου, Δ. - Τσατσάκου, Α. - Αναστασιάδης, Π. – Γκλάβας, Σ. - Γκιζελή, Β. (επ.). Περιοδικό *Μέντορας*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://www.pi-schools.gr/publications/mentor/> >.

Αναλυτικά τα αρχεία

Τόμος 01: < <http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/Mentoras1.zip> >

Τόμος 02: < <http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/Mentoras2.zip> >

Τόμος 03: < <http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/Mentoras3.zip> >

Τόμος 04: < <http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/Mentoras4.zip> >

Τόμος 05: < <http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/Mentoras5.zip> >

Τόμος 06: < http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/mentoras_6.zip >

Τόμος 07: < http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/mentoras_7.zip >

Τόμος 08: < http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/mentoras_8.zip >

Τόμος 09: < http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/mentoras_9.zip >

Τόμος 10: < http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/mentor_10.zip >

Τόμος 11: < http://www.pi-schools.gr/download/publications/mentor/mentor_11.zip >

Συλλογικό. (χ.χ.). *Η ευέλικτη ζώνη στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αντιπροσωπευτικές εργασίες μαθητών, Σχολικό έτος 2003-2004*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://www.pi-schools.gr/programs/EuZin/ergasies_03_04_dim.php >

Τράιου, Ε. (Επ.) (1998). *Ελληνικά Λαϊκά Μουσικά Όργανα*. Ένθετο Καθημερινή Επτά Ημέρες 18/1/1998.

Αθήνα: Καθημερινή. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο <<http://www.kathimerini.gr/kath/7days/1998/01/18011998.pdf>>

Συλλογικό (επ.) *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/> >.

Αναλυτικά τα αρχεία

Τεύχος 01, 1999: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos1/> >

Τεύχος 04, 2001: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos4/> >

Τεύχος 05, 2001: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos5/> >

Τεύχος 06, 2002: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos6/> >

Τεύχος 07, 2002: < http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos7/epitheor_7.pdf >

Τεύχος 08, 2003: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos8/> >

Τεύχος 09, 2004: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos9/> >

Τεύχος 10, 2005: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos10/> >

Τεύχος 11, 2006: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos11/> >

Τεύχος 12, 2007: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos12/> >

Τεύχος 13, 2007: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos13/> >

Τεύχος 14, 2008: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos14/> >

Τεύχος 15, 2009: < <http://www.pi-schools.gr/publications/epitheorisi/teyxos15/> >

Τσιρίδης, Π. (2003). *Μουσική στο σχολείο*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ – Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://www.kleidiakaantikleidia.net/book14/book14.pdf> >

Τσαφταρίδης, Ν. (1997). *Μουσική Κίνηση Λόγος*. Αθήνα: Νήσος.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < http://www.nissos.gr/e-book/Tsaftaridis_Mousiki_Kinisi_Logos.pdf >..

Τσαφταρίδης, Ν. (2006). Κατασκευές Μουσικών Οργάνων και κατασκευές με απλά υλικά: Μια προσπάθεια θεωρητικής - παιδαγωγικής προσέγγισης. Βόλος: Επιστημονική Επιτροπή Συνεδριακού Θεσσαλίας ΕΙΠΕ. Ερευνητικό Ίδρυμα Πολιτισμού και Εκπαίδευσης. *Πρακτικά Συνεδρίου*. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://www.eipe.gr/praktika/praktika/5tsaftaridis.pdf> >

Τσαφταρίδης, Ν. (χ.χ.) *Πολιτισμός - Τέχνη. Θεωρητικό πλαίσιο και εκπόνηση δραστηριοτήτων*. Αθήνα: Δίκτυο Σχολικής Καινοτομίας.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < http://images.protonoulia.org/ATT_1-2J2.pdf >

4. Διαδικτυακές Πηγές

ΙΕΜΑ (2006). Θησαυρός Ελληνικής Μουσικής. Αθήνα: ΙΕΜΑ. (Ηλεκτρονική βάση δεδομένων).

Διαθέσιμο στο

< <https://www.iema.gr/login/?referrer=thesaurus&lang=el> >

Καραντζόλα, Ε. - Κολέζα, Ε. - Κάβουρας, Π. - Κουζέλης, Γ. - Καλκάνης, Γ. - Τσαφταρίδης, Ν. - Χατζηχρήστου, - Ζυγουρίτσας, Ν. (επ.) (χ.χ.)

e-βιβλιοθήκη Δικτύου Σχολικής Καινοτομίας. Αθήνα: Δίκτυο Σχολικής Καινοτομίας.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο < <http://schoolnet.protonoulia.org/library/> >

Κοκκίδου, Μ. - Κουρκουρίκα, Μ. Κυριακίδου-Νεοφύτου, Γ. - Ευπατρίδου, Μ. (χ.χ.). *Εκπαιδευτικό Υλικό*. Θεσσαλονίκη: Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: http://www.eeme.gr/Ekpaideutiko_Yliko.htm >.

Αναλυτικά τα αρχεία:

Μακάβριος Χορός: < http://www.eeme.gr/downloads/La_Dance_Macabre.pdf >

Τα έγχορδα μουσικά όργανα: < http://www.eeme.gr/downloads/Ta_egxorda_mousika.pdf >

Holding Out for a Hero: < <http://www.eeme.gr/downloads/HERO.pdf> >

Η Συμφωνία της Έκπληξης: < http://www.eeme.gr/downloads/H_Sumfonia_tis_ekpliksis.pdf >

Ήχος και Σημειογραφία: < http://www.eeme.gr/downloads/Neophytou_sxedio1.pdf >

Κατάλογος Βιβλιοθήκης «Λίλιαν Βουδούρη»: < http://www.eeme.gr/downloads/CHILDREN%27S_LIBRRARY.xls >

Σύλλογος Αποφοίτων Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. (επ.) (χ.χ.) *Αναδημοσιεύσεις επιστημονικών περιοδικών και εισηγήσεων συνεδρίων.* Θεσσαλονίκη.

Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: < <http://www.musgradthes.gr/Arthra.htm> >

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Για την εισαγωγική φάση προβλέπονται 2 διοργανώσεις:

Χρόνος, τόπος

1^η Διοργάνωση: 16-17 Οκτωβρίου 2010

Πόλεις: Αθήνα – Πειραιάς - Λαμία – Πάτρα – Τρίπολη

2^η Διοργάνωση: 23-24 Οκτωβρίου 2010

Πόλεις: Θεσσαλονίκη – Λάρισα – Γιάννενα – Κοζάνη - Καβάλα – Αλεξανδρούπολη –
Μυτιλήνη - Ρόδος - Ηράκλειο

Χώροι υλοποίησης της επιμόρφωσης

Τα σεμινάρια θα πραγματοποιηθούν στα αντίστοιχα κατά περιοχή ΠΕΚ.

Τμήματα επιμορφουμένων

Σε κάθε διοργάνωση οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε τμήματα ειδικότητας (Θεατρολόγων, Μουσικών και Εικαστικών) μέχρι 30 ατόμων. Προβλέπεται να υπάρχουν τμήματα και των 3 ειδικοτήτων σε κάθε χώρο υλοποίησης του σεμιναρίου. Η δομή αυτή μπορεί να επιδέχεται ορισμένες διαφοροποιήσεις, σε συνάρτηση με τις ανάγκες κάθε περιφέρειας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΟΛΟΗΜΕΡΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΕΝΙΑΙΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τα 800 Δημοτικά Σχολεία που θα εφαρμόσουν από τη φετινή σχολική χρονιά το Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα είναι «ορισμένα» ως ολοήμερα και έχουν υποχρεωτικά οργανικότητα 12/θεσίου.

Η ειδοποιός διαφορά τους από τα υπόλοιπα ολοήμερα είναι ότι διευρύνεται το υποχρεωτικό πρόγραμμα με κοινή λήξη ωραρίου για όλες τις τάξεις στις 14:00 μ.μ.

	Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο	Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο με ενιαίο αναμορφωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα
Πρωινή ζώνη	7:00 – 8:00	7:00 – 8:00
Υποχρεωτικό Πρόγραμμα	8:00 - 12:35 / 13:15 / 14:00 (ανάλογα με την τάξη)	8:00 – 14:00
Ολοήμερο	12:35 – 16:15	14:00 – 16.15
Απογευματινή Προαιρετική ζώνη	16:15 – 17:00	16:15 – 17:00

Η ανακατανομή κάποιων ωρών και η επιπλέον παραμονή των μαθητών έως τις 14:00 μ.μ. συνεπάγεται:

(α) την ένταξη νέων γνωστικών αντικειμένων–δραστηριοτήτων, κυρίως στις μικρές τάξεις (Θεατρική Αγωγή, Φιλαναγνωσία, 2^η γλώσσα από την Α΄ τάξη, Νέες Τεχνολογίες, Παραδοσιακοί Χοροί).

(β) την ενίσχυση της διδασκαλίας του Γλωσσικού μαθήματος, των Μαθηματικών, των Αγγλικών, της Φυσικής Αγωγής και της Μουσικής, κυρίως στις μικρές τάξεις.

Ειδικότερα για την Αισθητική Αγωγή:

(α) εισάγεται στο υποχρεωτικό πρόγραμμα η Θεατρική Αγωγή (1 ώρα για κάθε τάξη)

(β) αυξάνεται κατά 1 ώρα η Μουσική στις δύο πρώτες τάξεις (Α΄ και Β΄).

Επίσης, η διδασκαλία και των 3 μαθημάτων της Αισθητικής Αγωγής θα γίνεται από εκπαιδευτικούς της αντίστοιχης ειδικότητας.

Οι ώρες που αναλογούν στα μαθήματα Αισθητικής Αγωγής έχουν ως εξής:

	Μουσική	Εικαστικά	Θεατρική Αγωγή
Υποχρεωτικό Πρόγραμμα	8 ώρες	8 ώρες	6 ώρες
Επιλογή Ολοήμερο	1-5 ώρες (τμήμα) 1-5 ώρες (πολιτιστικοί όμιλοι)	1-5 ώρες (τμήμα)	1-5 ώρες (τμήμα) 1-5 ώρες (πολιτιστικοί όμιλοι)
Ευέλικτη ζώνη ●	<p>Ώρες της Ευέλικτης Ζώνης μπορούν να αναλαμβάνουν και εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων.</p> <p>(3+3+3+3+1+1 = 14 διδακτικές ώρες)</p>		
Απογευματινή Προαιρετική ζώνη	<p>Πρόγραμμα ανάλογο με του Ολοήμερου (1Χ5 = 5 διδακτικές ώρες)</p>		

Κατανομή ωρών Αισθητικής Αγωγής ανά τάξη

ΤΑΞΕΙΣ	Α΄ και Β΄	Γ΄, Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄
ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	(5)	(3)
Εικαστικά	2	1
Μουσική	2	1
Θεατρική Αγωγή	1	1

● Η Ευέλικτη Ζώνη, θεσμός που λειτούργησε πιλοτικά σε 185 Δημοτικά Σχολεία και Νηπιαγωγεία κατά το σχολικό έτος 2001-2002 και επεκτάθηκε από το 2005 υποχρεωτικά στο σύνολο των σχολείων, έχει στόχο «την ανάπτυξη της πρωτοβουλιακής δράσης μαθητών και εκπαιδευτικών μέσα από μεθοδολογίες ολιστικής και διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης και την υλοποίηση δραστηριοτήτων και σχεδίων εργασίας». (Έκθεση αποτελεσμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2002). Σκοπός της είναι να «ενισχυθεί» τα ενδιαφέροντα των μαθητών και το κοινωνικό γίνεσθαι με τη σχολική γνώση (Οδηγός για την εφαρμογή της Ευέλικτης Ζώνης και της ζώνης καινοτόμων δράσεων. Βιβλίο για τον δάσκαλο, 2001). Πρόκειται για μια ζώνη 1-3 ωρών εβδομαδιαία, ανάλογα με την τάξη, κατά την οποία τα παιδιά ασχολούνται διερευνητικά με θέμα που τα ίδια έχουν επιλέξει, και το προσεγγίζουν από όσο το δυνατόν περισσότερες πλευρές του, με την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού (μέθοδος project). Βλ. σχετικά <http://www.pi-schools.gr/programs/EuZin/> και τον Οδηγό για την εφαρμογή της ευέλικτης ζώνης και της ζώνης καινοτόμων δράσεων. Βιβλίο για το δάσκαλο (2001). Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ-Π.Ι. Επίσης, αναλυτικότερα για τα Ωρολόγια Προγράμματα και τα Διδακτικά Αντικείμενα κάθε ζώνης στον Ιστότοπο του προγράμματος www.oeprek.org